HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

GRATIS!

Zij dit met of na 1 October e.k. als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen g r a t i s het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar (minimum contributie f 5.— 's jaars).

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeeren, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

De Jeugd en Indië.

Opstellen over een bezoek aan de Koloniale Tentoonstelling in het Westbroek Park te Scheveningen, van kinderen en pupillen van leden van „Oost en West" en van hen, die in de maand October tot onze Vereeniging toetreden, kunnen tot 1 November e.k. franco worden ingezonden aan het Hoofdbestuur, Korte Voorhout 6, Den Haag.

Voor bijzonderheden omtrent omvang van het opstel, leeftijd der kinderen, die kunnen inzenden en wijze van inzending, wordt verwezen naar de mededeeling onder bovengenoemd hoofd, voorkomende op bladz. 447 en 448 van het Koloniaal Weekblad No. 38 van 22 September 1932.

Namens het Dagelijksch Bestuur,
DE ALGEMEENE SECRETARIS.

Indische weldadigheidspostzegels

Evenals het vorige jaar zullen van af den 1en December a.s. gedurende één maand, derhalve tot en met 31 December d. a. v. in *Nederlandsch-Indië* worden uitgegeven en *ook hier te lande* gedurende denzelfden termijn aan de philatelistenloketten verkrijgbaar worden gesteld:

Weldadigheidspostzegels,

waarvan de extra-opbrengst dit jaar ten bate komt van het Leger des Heils in Nederlandsch-Indië.

De zegels zijn naar door den heer Mas Pirngadie geteekende ontwerpen in rotogravuredruk uitgevoerd door de firma Joh. Enschedé & Zonen te Haarlem, in het formaat ± 18 × 32 m.M.

Zij zullen verschijnen in vier typen, te weten:

frankeerwaarde:	*verkoopprijs:*	*middenveld:*	*kleur omlijsting:*
12½ „	15 „	„	rood
15 „	20 „	„	blauw
2 cent	3 cent	sepia	paars
5 „	7½ „	„	groen

De weldadigheidspostzegels worden voor het gebruik gelijkgesteld met gewone Indische frankeerzegels en zijn geldig tot en met September 1933.

Eind November komen wij hierop terug, maar reeds nu willen wij den a.s. verkoop dezer weldadigheidspostzegels warm bij onze lezers aanbevelen.

De huldiging van Gen. Snijders

Op Donderdag 29 September j.l. werd, — men heeft het uitvoerig in de dagbladen kunnen lezen, — Generaal C. J. Snijders bij gelegenheid van zijn tachtigsten verjaardag op indrukwekkende wijze gehuldigd. In de Kurhauszaal op Scheveningen had de plechtigheid plaats en uit alle deelen des lands waren belangstellenden gekomen om van de huldiging getuige te zijn. De rijen in de groote zaal waren gevuld met vele vooraanstaande civiele en militaire autoriteiten onder wie wij verscheidene bekende koloniale figuren opmerkten. Ook onder de deputaties en vertegenwoordigingen bevonden zich verscheidene organisaties, welke haar doelstelling op koloniaal terrein hebben.

Prins Hendrik woonde de plechtigheid bij. Van de indrukwekkende rede, door oud-minister Van Dijk uitgesproken, hebben de dagbladen een uitvoerig

verslag gebracht en met kloeke, vaste, heldere stem en met den eenvoud, die steeds zijn geheele persoonlijkheid heeft gekenmerkt, heeft generaal Snijders op de feestrede van oud-minister Van Dijk geantwoord.

De huldiging is geworden tot een indrukwekkende plechtigheid, die wel bewezen heeft, dat de groote nationale figuur, die generaal Snijders is, uit alle lagen der samenleving, in volle mate, de dankbaarheid van het volk geschonken wordt, waarop hij recht mag laten gelden.

De Vereeniging „Oost en West" was bij de huldiging vertegenwoordigd door de heeren R. Zuyderhoff, algemeen voorzitter der vereeniging, F. van Peski, onder-voorzitter en F. H. A. van der Brugh, algemeen secretaris.

Een veteraan.

Den 18en September l.l. herdacht ons medelid, de Vice-Admiraal b. d. N. Mac' Leod te Rijswijk, zijn 95en verjaardag. (Zie K. W. van 22 September l.l.) Het Bestuur achtte het passend dien verdienstelijken Vaderlander — sinds vele jaren lid van „Oost en West" —, een schriftelijken gelukwensch aan te bieden. Wij mochten daarop het volgende eigenhandig schrijven van den jubilaris ontvangen:

Rijswijk, 23 September '32.

Aan
het Hoofdbestuur van „Oost en West".

Mijne Heeren,

Met groote dankbaarheid ontving ik Uw vereerend schrijven van 17 September, dat mij herinnert aan het vele goede dat ik als lid Uwer Vereeniging heb mogen genieten. Moge de Vereeniging „Oost en West" nog vele jaren werkzaam zijn in het belang van het over de geheele aarde verspreide Nederlandsche Rijk en van zijne millioenen inwoners.

Uw steeds hoogachtend medelid,
(w.g.) N. MC. LEOD.

Steunverleening aan werkloozen in Nederlandsch-Indië

„De werkloosheid, bron van zooveel leed, heeft een nooit gedachten omvang aangenomen".

Aldus luidde het Koninklijk woord in de Troonrede van 20 September j.l. Het is ook op Nederlandsch-Indië van toepassing.

Talrijke cultuurondernemingen werden gesloten, groote bedrijven worden gaandeweg stilgezet. Veelvuldige ontslagen van Europeesche geëmployeerden en van Inlandsche en Chineesche hoofd-, vak- en handarbeiders stonden en staan daarmede in verband.

Einde 1930 werd op particulier initiatief te *Batavia* een *Centraal Comité voor steun aan werkloozen* opgericht; 36 locale comité's vormden zich op verschillende plaatsen.

Pa van der Steur, het Leger des Heils, de Amsterdamsche Maatschappij voor Jongemannen en andere particuliere vereenigingen stelden gronden ter beschikking van werkloozen. Het Algemeen Delisch Emigratie-Kantoor te Soerabaja opende weldra gelegenheid tot huisvesting van Inlandsche werkloozen. Sedert geven verschillende cultuurondernemingen in de Buitengewesten, in samenwerking met

Wie eenmaal begint toe te geven, tegen zijn eigen overtuiging in, maar ter wille van de dagelijksche omgeving, glijdt langzaam maar zeker weer terug naar de platgereden paden der middelmatigheid — paden die net langs het succes voeren. (Der Organisator").

het Binnenlandsch Bestuur, gelegenheid aan ontslagen Javaansche arbeiders om langs de grenzen der perceelen gronden in bewerking te nemen.

Op 's Lands kosten werden werkloosheids-commissarissen aangesteld ter bevordering van samenwerking der steunorganisaties. Met 's Lands steun werden *cursussen* ten behoeve van jeugdige werkloozen opgericht. Verschillende belangrijke *reliefworks* werden door Regeering en Provincies ondernomen.

Ingesteld werden locale *arbeidsbeurzen*, met elkander verbonden door een *centrale arbeidsbeurs*. In Juni 1932 waren daarbij ingeschreven 2582 Europeanen, 7394 inheemsche en 2527 Chineesche werkloozen.

De actie van het Centraal Comité voor steun aan werkloozen wordt van Regeeringswege geholpen door geldelijke bijdragen tot de helft van hetgeen door particulieren wordt geschonken. Over 1931 bedroeg de Regeeringsbijdrage f 71.000. De 36 locale comité's hebben in 1931 aan werkloozen van verschillende landaard uitgekeerd f 88.000 en voor opneming in asyls f 18.000.

Met het oog op den toestand van 's Lands schatkist zal echter voortaan in plaats van directen geldelijken steun een aandeel worden gegeven in de opbrengst van Gouvernements-loterijen.

Gedurende 1932 zal voor steunverleening aan werkloozen stellig f 250.000 noodig zijn, waarvan een groot deel uit particuliere bijdragen zal moeten worden verkregen.

Ten einde de gelegenheid te openen om ook in *Nederland* geldelijke bijdragen te leveren ter bestrijding van het maatschappelijk euvel, dat ook in Indië de Overheid voor schier onoplosbare moeilijkheden plaatst, heeft zich in het begin van dit jaar te 's-Gravenhage onder leiding van den oud-Minister van Koloniën, oud-Vice-President van Ned.-Indië, den heer Ch. J. I. M. Welter, het *Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië* gevormd.

Het Comité is bijzonder erkentelijk voor hetgeen het tot dusver mocht ontvangen — ruim f 12.000 — en naar het Centraal Comité te Batavia kon overmaken. Maar er is veel meer, wel het tienvoudige noodig, om het groeiend aantal van degenen, die buiten hun schuld tot werkloosheid zijn geraakt, te steunen in hun strijd om het bestaan en hen te behoeden voor ondergang.

Het Comité voor Indië doet thans wederom een dringend beroep op alle *ingezetenen van Nederland* en vooral op de talrijke *oud-Indisch gasten* onder hen, om geldelijke bijdragen, zoo mogelijk periodiek, te leveren, door storting op het *gironummer 198000 van het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage.*

De nieuwe Indische leening

Het prospectus; gegevens betr. den financieelen toestand van Ned.-Indië.

De minister van Koloniën bericht, dat hij de inschrijving openstelt op f 40.800.000 5 % schuldbewijzen aan toonder ten laste van Nederlandsch-Indië, deel uitmakend van een bedrag van f 106.500.000, waarvan reeds f 65.700.000 is geplaatst en deelneming tot een bedrag van f 20.800.000 is verzekerd, op 12 Oct. 1932, tot een koers van 97½ %, te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage alsmede in Ned. Indië bij de in het prospectus vermelde banken en bankiersfirma's.

Betaling vermeerderd met de loopende rente van 1 Oct. af, op 21 Oct. a.s.

Voor de voldoening van het op de inschrijvingen toegewezen bedrag kan desgewenscht in Nederland gebruikt worden gemaakt van schatkistpromessen ten laste van het Rijk, welke op 1 en 2 Nov. 1932 vervallen, onder aftrek van een disconto van f 0,05 (vijf cent) per f 1000 per dag en in Ned.-Indië van door den directeur van Financiën aan te wijzen schatkistbiljetten en schatkistpromessen ten laste van het gouvernement van Ned.-Indië, voor zoover noodig onder aftrek van een door dat departementshoofd te bepalen disconto.

Van de reeds geplaatste f 65.700.000 is geplaatst f 8.205.000 tegen emissievoorwaarden en f 57.495.000 tegen den koers van 97 %, terwijl voor f 20.800.000 deelneming tegen denzelfden koers is verzekerd.

De opbrengst der leening is bestemd voor aflossing van vlottende schuld.

De leening wordt in ten hoogste 40 jaar gedelgd, door middel van jaarlijksche aflossing à pari op 1 Oct., te beginnen in 1933, tot een door den minister van Koloniën telken jare te bepalen bedrag van ten minste f 2.662.500. De leening zal te allen tijde vatbaar zijn voor conversie of versterkte aflossing.

Het prospectus bevat o.a. de volgende gegevens betreffende den financieelen toestand van Ned.-Indië. In de tienjarige periode 1912/1921, waarin de oorlog en zijn onmiddellijke nawerking ook de Indische financiën niet onberoerd lieten, leverde de gewone dienst een nadeelig saldo op van f 335.6 millioen. Eind 1929, bij het begin van de groote wereldcrisis, was dit tekort niet alleen reeds geheel ingehaald, maar leverde de gewone dienst zelfs een overschot op van ruim f 65 millioen. De inwerking van de crisis op 's lands financiën demonstreert zich in de volgende voorloopige uitkomsten (in millioenen guldens) betreffende de eerste twee crisisjaren, waarnaast de verwachtingen voor 1932 en 1933 zijn gesteld:

	1930	1931	1932	1933
Saldo gew. dienst	— 85.3	— 154.5	— 141.5	— 66.5
Saldo buitengew. dienst	— 52.2	— 14.1	+ 6.9	+ 1.3
Saldo geh. dienst	— 138.1	— 168.6	— 134.6	— 65.2

Dat de hier vermelde tekorten bijna uitsluitend het gevolg zijn van een daling zonder weerga in de opbrengst der middelen leeren de volgende cijfers:

	1930	1931
Zuivere gew. uitg.	523.9	501.1
Gewone middelen	438.6	346.6
Tekort	85.3	154.5

De in het laatst van 1930 ingezette scherpe bezuinigingsactie komt duidelijk tot uitdrukking in het verloop der uitgaven, die na de daling in 1931 met f 22.8 millioen in den loop van dit jaar, naar verwacht wordt, een verdere vermindering met omstreeks f 51 millioen te zien zullen geven. Het doel der regeering is erop gericht het cijfer der zuivere gewone uitgaven in 1933 terug te brengen tot ten hoogste f 400 millioen, hetgeen een verdere beperking voor dat jaar beteekent van minstens f 43 millioen. In totaal zal alzoo in drie jaar tijds een bezuiniging bereikt zijn van meer dan f 100 millioen of 20 %. Daarmede zal het Indisch budget, wat de uitgaven betreft, teruggebracht zijn op het crisispeil van 1924, ondanks het feit, dat de uitgaven voor pensioenen en rente en aflossing van schuld sedert dat jaar belangrijk gestegen zijn. Het cijfer van f 400 millioen geeft slechts een etappe in het saneeringsproces aan. De regeering blijft erop bedacht, dat nog verder zal moeten worden gegaan, opdat zoo eenigszins mogelijk in 1934 de laatste grondslagen kunnen worden gelegd voor een wederom sluitend budget.

De schuld van Ned.-Indië (vast en vlottend) bereikte in de vorige crisis-periode haar hoogtepunt met f 1291.4 millioen per ult. 1923. Mede door versterkte aflossing in de jaren 1925 e.v. was zij bij het begin van de crisis gedaald tot f 1030.4 millioen op 31 December 1929. De huidige stand *) zijnde f 1395.4 millioen waarvan rond 312.8 millioen vlottend, wijst geen belangrijk verschil aan met den hoogsten stand gedurende de vorige crisis.

De uitstaande leeningen van provinciën, gemeenten en andere locale ressorten beliepen eind 1931 rond f 100 millioen.

Tot slot volgen nog eenige cijfers betreffende de handelsbalans van Nederlandsch-Indië, waaruit blijkt dat deze, ondanks de scherpe daling van prijzen en de moeilijkheden in den afzet van verschillende belangrijke uitvoerproducten, nog steeds een uitvoersaldo te zien blijft geven:

(In millioenen guldens)

	1929	1930	1931	1e halfj. 1932
Uitvoer	1443	1157	777	317
Invoer	1013	880	638	221
Uitvoersaldo ..	430	277	139	96

*) 24 September.

Van Week tot Week.

Van Maandag 26 September tot Zondag 2 October.

Een hevige orkaan, waarbij behalve belangrijke materieele schade, ook menschenlevens te betreuren zijn, heeft de Bovenwindsche Eilanden geteisterd. Bijzonderheden ontbreken nog. De Gouverneur is met de Van Nes naar het geteisterde gebied vertrokken.

Het comité in de Baronie Breda tot herdenking van den geboortedag van Willem de Zwijger heeft den 1en dezer een herdenkingsavond te Breda georganiseerd, welke de eerste was van de reeks herdenkingsavonden, welke in ons land zullen worden gehouden.

Den 29sten j.l. werd de oud-opperbevelhebber van land- en zeemacht, Generaal C. J. Snijders, te Scheveningen op even hartelijke als indrukwekkende wijze gehuldigd ter gelegenheid van zijn 80sten verjaardag.

Bij K. B. is eervol ontslag verleend onder dankbetuiging van de den Lande bewezen dienst, met ingang van 23 November, aan den commandant van het Ned. Ind. leger, luitenant-generaal H. A. Cramer en als zoodanig benoemd generaal-majoor J. C. Koster, die tegelijkertijd is bevorderd tot luitenant-generaal.

De minister van koloniën bericht, dat hij de inschrijving openstelt op f 40.800.000 5 % schuldbewijzen aan toonder ten laste van Nederlandsch-Indië, deel uitmakend van een bedrag van f 106.500.000, waarvan reeds f 65.700.000 is geplaatst en deelneming tot een bedrag van f 20.800.000 is verzekerd, op 12 dezer, tot den koers van 97½ %, te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage ten kantore van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, de Nederlandsch-Indische Handelsbank en de Nederlandsch-Indische Escompto-Maatschappij en voorts wat Rotterdam betreft, ten kantore van de Amsterdamsche Bank, de Bank-Associatie, de Twentsche Bank, de Incasso-Bank, R. Mees & Zoonen en de Rotterdamsche Bankvereeniging. Storting 21 dezer.

De hr Gubbins, stichter van Gubbins Library Africana, was te Batavia aangekomen om een bezoek te brengen aan het graf van Jan Van Riebeeck, den stichter van Nederlandsch Zuid-Afrika. Dit graf was echter niet te vinden. Het eenige wat in verband met dit groote historische feit is overgebleven, is een grafplaat van de tweede vrouw van Van Riebeeck, welke waarschijnlijk naar Zuid-Afrika zal worden gezonden.

De coördinatie-commissie besprak de mogelijkheid van bescherming der industrie binnen het kader van de tegenwoordige invoerrechten, hetgeen o.a. bereikbaar werd geacht door logische toepassing van de invoertarieven.

Te Bandoeng is opgericht een Centrale van Indische vereenigingen van Overheidspersoneel, waartoe toetraden de vereeniging van bouwkundigen, de bond van gouvernementspersoneel en de bond van boekhoudkundig personeel in gouvernementsdienst, terwijl andere organisaties adhaesie betuigden en zeer waarschijnlijk spoedig zullen toetreden.

Het Comité van Actie van het Indo-Europeesch Verbond heeft een werkprogram opgesteld met de volgende punten: 1o. het is ongewenscht in dezen crisistijd salarisverslechteringen te forceeren; 2o. indien alle andere inkomstenbronnen zijn opdroogd, kunnen alleen tijdelijke eenvoudige kortingen noodgedwongen worden aanvaard; 3e. indien de noodzakelijkheid van salarisherziening, onafhankelijk van den crisistijd, kan worden aangetoond, dient een commissie te worden ingesteld van een overeenkomstige samenstelling als indertijd de salaris-commissie-Damme; 4e. het verschil in waardeering voor betrekkingen, hoofdzakelijk bezet door importkrachten en die welke hoofdzakelijk door hier geboren Europeanen worden bezet, dient te vervallen zoodra de noodzakelijkheid van den „lokpremie" niet langer bestaat. Blijft het Verbond zich kenmerken door bezadigdheid, dan kan van deze actie veel goeds verwacht worden.

De gemeenteraden van Madioen, Modjokerto, Pasoerean, Probolinggo en Blitar zullen worden gereorganiseerd, met gelijktijdige omzetting van de getalsverhoudingen en eventueel uitbreiding van de zetels voor Inlanders, C hineezen en Europeanen. Ontwerpordonnanties zullen aan het eind van het jaar den Volksraad bereiken.

De gemeenteraad van Bandoeng heeft besloten 92 woningen met huurwaarden van f 20, f 24 en f 28 te bouwen en voorshands voor een tijdvak van drie jaar aan de A. M. V. J. ter beschikking te stellen, welke de volledige afneming moet garan-

Nagekomen Berichten.

deeren. Na de crisis wordt het complex toegevoegd aan het gemeentelijk woningbedrijf.

Het overzicht van den stand der Volkscredietinstellingen in de Buitengewesten over het 2de kwartaal van dit jaar maakt melding van een algemeene voortzetting van de daling der leensommen. Hiernaast valt een gelijktijdigs stijging van den achterstand op te merken. Eenzelfde verschijnsel valt waar te nemen bij de dorpsbanken.

Door stopzetting van werkzaamheden zal een gedwongen afvloeiïng van ruim 2000 ondernemingsarbeiders in Zuid-Sumatra plaats vinden.

*De vertegenwoordigers van de Nederlandsch-Britsch-*Amerikaansche petroleumindustrie zijn het te Parijs met die der Roemeensche nijverheid eens geworden, hetgeen vóór 15 Augustus eigenlijk reeds had moeten gebeuren.

De boschbrand op het Idjen-plateau woedt reeds drie dagen. 150 militairen hebben zich derwaarts begeven voor de beveiliging van de sluis in het Karoameer, welke bestemd is voor de watervoorziening van de suikerfabrieken in Sitoebondo. Ook de koffietuinen worden bedreigd.

Verwacht wordt dat reeds spoedig het gecombineerd advies van de dir. van de dep. van landbouw en B. B. inzake de ten aanzien van de suikerindustrie te nemen maatregelen aan de regeering zal worden aangeboden. Het advies betreft de keuze tusschen drie plannen:

Het plan Paerels wenschte de instelling van een minimum-verkoopprijs, doch dit plan is losgelaten. De adviseurs der regeering waren aanvankelijk geporteerd voor het plan-Van Buttingha Wichers, dat den ouden oogst niet in de regeling wilde betrekken, doch de regeling wilde concentreeren op de nieuwe oogsten, zoodat voortgang met het planten mogelijk werd gemaakt. Ook hiervoor werd ten slotte minder door de regeering gevoeld, zoodat zij thans overhelt tot het plan-Jongejan, met eenige wijzigingen als voorwaarde. De voornaamste daarvan zijn: overbrenging van het beslissingsrecht zooveel mogelijk naar Indië, garantie van goede behartiging der belangen van de minderheden en verzekering van een minimum rietaanplant.

In den laatsten tijd is het in Serawak, speciaal in de nabijheid van de grens van Nederlandsch Borneo, vrij rumoerig. De militaire macht en de politieke recherche zijn op hun qui-vive, terwijl de gewestelijke militaire commandant zich derwaarts heeft begeven om zich op de hoogte te stellen van de getroffen maatregelen. In ons gebied is ales rustig.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Hoe de Indonesische Volkskunst te bevorderen?

Verleden week schreven wij hier, naar aanleiding van het tweede Droste-album, voor plaatjes betreffende Bali, met Inleiding van den heer *J. C. L. Lamster* — waarbij uiteraard veel getoond en verteld wordt van de fraaie Balineesche Volkskunst — dat reeds in 1915 door *Prof. J. C. van Eerde*, Directeur van de Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, gewezen was op den zoozeer te betreuren achteruitgang dier volkskunst, n.l. in zijn *„Inleiding tot den Gids"* der toen gehouden *Tentoonstelling van Oud-Javaansche en Hedendaagsch Balisch Hindoeïsme"*. Wij namen ons voor daarop terug te komen, daar hetgeen toen op zoo deskundige wijze bepleit werd, thans, nu de toestanden eer verergerd, dan verbeterd zijn, het de plicht is van belangstellenden, om met des te meer klem op hetzelfde aambeeld te slaan, zóó lang, tot de goe'gemeente en daarmee ook de overheid er haar daadwerkelijke aandacht aan zal wijden.

In bovengenoemden *Gids* staat op blz. 27—32 o.m. te lezen:

„Kan de kunst ook bij het op zichzelf wonend individu gedijen, zooals bij den sjofelen, met klei beklonterden sawahbewerker, die een alle andere in schoonheid overtreffende deur vol snijwerk heeft gemaakt, of zooals bij den knappen houtsnijder-schilder I. Segnol van Kalianget, die in zijn kleine hutje een met rozen en rozenranken overdekte godenzetel schiep of bij I. Polpol, klian van Boedagi, die fraaie koperen bellen en kandelaren smeedt, de ware kweekplaatsen van de Balische kunst zijn de dorpen of wijken, waarin een aantal kunstnijveren bijeenwonen. Of de daar gekoesterde kunst bestaat uit het draaien van vaatwerk (Oeboeng, Todjan, Gelgel, enz.) in de hoogerstaande ijzerbewerking (Koesambe), in de weefkunst (Boeboenan), of in de zeldzame weeftechniek met geikatte schering en inslag van Tengenan, het centrale en gemeenschappelijke (dat wedijver en de zucht naar uitmunten opwekt) van de beoefening der kunst, geeft er waarborg aan voor bloei in kracht en in schoonheid. Vooral, wanneer door vorsten of grooten aan zulke kunst-centra steun wordt verleend: vrijstelling van heerendiensten, vermindering of geheele ontheffing van belastingbetaling, het in eere houden der kunstenaars bij beraadslaging en volksbijeenkomst; dat alles droeg bij tot de instandhouding van den bloei van de kunst onder het vorstenregime. Waar de grooten en hunne vrouwen prijs stelden op schoone of schitterende dingen, daar kwamen deze ook wel uit de kunstenaarshanden te voorschijn; niet, omdat men de kunstenaars voor hunnen arbeid veel betaalde, maar omdat men ze in de gelegenheid stelde rustig te kunnen werken zonder andere zorgen dan die voor hunnen arbeid; een wijk van goudsmeden, van weefsters, van houtsnijders werd zoo een centrum van kunst, die daar gedijen kon achter de kleimuren van de stille erven, in de hoofden en de harten van de eenvoudigen van geest, die de ware schoonheid najagen.

„Is in deze omstandigheid geen vingerwijziging gelegen voor dengene, die zich wil inspannen om de Balische kunst voor verworden en verdwijnen te behoeden? Want dat gevaar is in de laatste jaren dreigender geworden, nu over het geheele eiland met onze bestuursmacht, ook de invloed van handel en verkeer en daarmede die van de Europeesche industrie zich duchtig laten gevoelen. Als de landsbelastingen in de gouvernementsschatkist vloeien, als de inheemsche rustigheid is verstoord door allerlei om inspanning vragende eischen, als op het gedragen van grooten en voornamen contrôle wordt uitgeoefend, als vreemde industrieproducten hoe langer hoe gemakkelijker worden verkregen, ontstaan er voor de inheemsche kunst velerlei te duchten omstandigheden.

„Als middel tot verweer, bedacht men in Europa weerkrachtige organisaties, die als de gilden en confrerieën van weleer den kunstenaar beschermen tegen de nooden der concurrentie en andere invloeden van buiten. De standvastigheid van dorps-, waterschaps- en godsdienstige vereenigingen doet vragen: of er ook op kunstgebied niet kracht ware te verleenen of te versterken, waar zij reeds in kiem aanwezig is in de samenwoningen van Balische kunstnijveren? Dat zou niets vreemds zijn, omdat ook Balische waterschappen, waar zij niet waren, door ons bestuur zijn ingesteld, en daar, waar zij onvoldoende georganiseerd bleken, op nieuwen voet geschoeid. Wat dergelijke vereenigingen noodig hebben is regeling, erkenning, in eer herstelling, steun. Wat zou er tegen te zeggen zijn, wanneer vereenigingen van inlandsche kunstenaars of handwerkslieden, evenals sommige godsdienstige vereenigingen, zich ambtsvelden zagen toebedeeld, waarvan de opbrengst aan de gezamenlijke belangen ten goede kwam? Wat zou het deren, als aan die kunstnijveren de eer werd bewezen, die ook aan andere boven den gewonen landbouwer uitstekende individuen, toekomt? Wanneer zij daardoor eenigszins bevrijd bleven van de onrust, welke de nieuwe toestand voor den inlander veelal met zich brengt, bij het streven naar de voldoening aan de nieuwe behoeften, welke de Westersche massa-fabrikatie hem voorhoudt. Wat de Inlander vooral verlangt en wat de kunstnijvere bovenal noodig heeft voor het gedijen van zijn kunst is gemoedsrust, erkenning van zijn verdiensten en afwezigheid van dagelijksche, materieele zorgen. Niet met groote sommen gelds schijnt de inlandsche kunst te helpen, maar met het scheppen of versterken van bij de inlandsche gemoedsgesteldheid passende omstandigheden, welke bleken in staat te zijn het inlandsche sociale leven in het algemeen en daarmede de kunst te doen bloeien."

Wat toen gezegd werd, is nog steeds van kracht en kan van toepassing worden niet alleen op Bali, maar op den geheelen Nederlandsch-Indischen Archipel, waar op *alle* eilanden, in meerdere of mindere mate, handwerk beoefend wordt, dat den naam van *kunstarbeid* verdient.

Zooals wij verleden week reeds aanduidden: De Hollandsche nuchterheid zal wel oorzaak zijn, dat de Indonesische kunstuitingen, zóó langen tijd, *onze* echte waardeering en opbouwenden steun hebben moeten missen, dat 't bijna *te* laat zou zijn geworden.

Gelukkig hebben, in de laatste vijftig jaren ongeveer, telkens warm belangstellenden wel pogingen tot opwekking in die richting gegeven en stellig zullen deze op den duur hun heilzame uitwerking niet missen. De Vereeniging *„Oost en West"*, met name de uit haar voortgekomen instelling: *Boeatan*, blijft met alle kracht voor dit streven werken. Maar zij heeft meer medewerking, ook van hooger hand, noodig, wil het schoone doel bereikt kunnen worden.

Prof. van Eerde besloot meergenoemde „Inleiding" met den wensch uit te spreken: dat die tentoonstelling te Amsterdam (in 1915) den stoot zou geven tot oprichting van een *Gazetieer*, om de door hem aangeroerde onderwerpen, waartoe ook de volkskunst behoorde, te bestudeeren en uit te werken. Zooals hij zeide:

„Wel zijn er belangrijke gegevens omtrent de Baliërs gepubliceerd — de ter tentoonstelling aanwezige literatuur bewijst het — doch de systematische verzameling en bewerking van alles wat noodig is om de Balische maatschappij te kennen, te begrijpen met het doel haar tot

hooger trap van ontwikkeling op te voeren, dient nog te worden aangepakt. Om daartoe te geraken is allereerst noodig de belangstelling, die door deze tentoonstelling wellicht zal worden gewekt of bevestigd."

Waarschijnlijk doelde *Prof. van Eerde* toen op een orgaan van het op te richten *„Bali-instituut"*, waarin verschillende vooraanstaande personen van naam, benoemd werden.

Maar is er sedert iets gedaan in het belang der volkskunsten?

Reden zou daartoe juist in de volgende tijden te over zijn geweest, want behalve door hetgeen *Prof. van Eerde* met zooveel kennis van zaken opnoemde, wordt daarenboven speciaal ook de Balische kunst nu bedreigd door het *„ongebreidelde toerisme"* als een goede? gave van Nederlandsche zijde.

Ook in de Nederlandsche pers zijn reeds dikwijls ernstige waarschuwingen hiertegen gepubliceerd.

Maar, hebben die iets uitgericht?

't Ziet er inderdaad donker uit op dit gebied.

Een kleine lichtstraal bereikte ons onlangs uit Indië met het bericht, dat daar een Vereeniging is opgericht ten bate der Indonesische Volkskunsten, door van ouds-belangstellende personen, zoowel Nederlanders als inboorlingen, van naam, die door hun invloed willen trachten, de inheemsche kunstenaars aan te wakkeren, hun handwerk op de hun eigene wijze te blijven beoefenen, door hun daartoe in de gelegenheid te stellen, ongeveer op de wijze als door Prof. van Eerde en ook door Boeatan bedoeld, mede door diezelfde kunstenaars er op te wijzen, hoe noodlottig het voor hen wordt, als zij al hunne *poesaka* (zeldzame erfstukken op kunstgebied) voor geld aan vreemdelingen verkoopen, die ze als curiosa uit het land slepen, instede van ze daar te laten, opdat ze de eigen kunstenaars bij hunne nieuwe scheppingen kunnen inspireeren.

Stellig zou 't op den weg liggen der Indische Regeering, dergelijke *poesaka* in musea, bij de verschillende kunstcentra gelegen, te verzamelen ten nutte der inlandsche kunstenaars.

Als wij 't goed begrepen hebben, wil de nieuwe vereeniging in Indië deze lofwaardige taak op zich nemen, zoolang, totdat de Regeering die van haar overneemt en intusschen óók de kunstenaars bij hun werk aanmoedigen door hunne goede, nieuwe stukken, door buitenlanders en landgenooten, te doen waardeeren en aankoopen, hetzelfde wat de onlangs, op initiatief van *Mevr. Giseler—Verschuur* te Djocdja opgerichte Toonkamers, zich ten doel stellen en hier in Europa door *„Boeatan"* wordt beoogd.

Een geregelde samenwerking tusschen „Boeatan" en die Indische vereenigingen, zou het gezamenlijke doel dus zeker bevorderen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Japan's afzetgebied. Suikerindustrie in Australië.

Uit Simla werd aan de *Java-Bode* (30/8 „Verhooging Br.-Indische invoerrechten") geseind dat — naar verluidt — de invoerrechten op niet-Engelsche katoenen manufacturen van 31¼ % tot 50 % ad valorem verhoogd zullen worden als resultaat van het rapport van den „Indian Tariff Board".

De *Java-Bode* ziet door deze exhorbitante invoerrecht-verhooging, in *Britsch-Indië* een tariefmuur opgericht tegen alle katoenen manufacturen-produceerende landen, en wel in het bizonder tegen *Japan*. Zag Japan zich door den boycot in China en Mantsjoerije gedwongen om naar andere afzetgebieden uit te zien, waarbij *Ned.-Indië* en Br.-Indië de eerste plaats innamen, verhooging van de invoerrechten in Br.-Indië zal er toe leiden, dat Japan's voornaamste afzetgebied in hoofdzaak beperkt zal blijven tot Ned.-Indië, met alle gevolgen voor de Twentsche industrie daaraan verbonden.

De *Java-Bode* (29/8) schrijft over de „Suikerindustrie in Australië". In *Queensland* groeit 93 % van de rietsuiker; in 1902 werd 68 % van de suikerproductie van Queensland door kleurlingen van de Zuid-Zee eil. en Nieuw-Guinea voortgebracht, in 1914 slechts 4 %. In ruil voor de afschaffing van deze goedkoope werkkrachten, is de suikerindustrie door het Gemeenebest gesteund door middel van premies en accijnzen. *De suikerproducenten van Java* hebben reeds jaren lang met begeerige oogen naar *Australië* gekeken, doch het is ijdele hoop te denken, dat deze markt in de naaste of zelfs in de verre toekomst ooit voor hen opengesteld zal worden. De suikerproductie in Australië is een nationale zaak, een sleutel-industrie, en zij verschaft werk aan 30.000 blanken; zij is de welvarendste industrie van Australië. Door de vaststelling van een verkoopsprijs voor suiker wordt de betaling van zeer hooge loonen, welke geheel buiten verhouding staan tot de loonen welke in andere industrieën verdiend worden, mogelijk gemaakt. De rietsnijder alleen krijgt reeds de helft van den uitvoerprijs van ruwe suiker. Was het niet om de „Wit-Australië"-politiek, welke de aanleiding is geweest tot het embargo op den suikerinvoer, dan zou *Ned.-Indië* de geheele Australische markt kunnen veroveren, zooals het practisch gedaan heeft in *Nieuw-Zeeland*, waar in 1931 van de 75.151 tonnen ingevoerde ruwe suiker, 69.228 tonnen afkomstig waren van Ned.-Indië.

De realiteit.

In het *Soer. Hbl.* (27/8, 2de bl. „De realiteit", *Z.)* wordt betoogd dat de suikerindustrie op Java op ander niveau moet worden ingesteld; zoowel de grootte van het in haar belegde kapitaal als de personeelsformatie moeten anders worden opgezet. N. h. o. van Z. brengt *de voortdurend duidelijker wordende industrieele oriënteering van Ned.-Indië op het zich snel technisch ontwikkelend Azië*, ook consequenties mede, welke zich niet zoo direct aankondigen. De geleidelijke losmaking uit Westersch industrieel verband moet als logisch gevolg hebben dat de bevolking van Oostersche landen een grooter aandeel krijgt in de bezetting van voor haar geschikte posten in hier gevestigde industrieën. Men handelt verkeerd ten opzichte van jongelieden in Holland wien men een Suiker-opleiding geeft, indien men hun niet tevens de redelijke zekerheid kan geven: dat zij in de Indische industrie eene behoorlijke plaats zullen hebben. Men late zich niet in slaap wiegen door opmerkingen als deze: dat Indië met zijn lage arbeidsloonen en uiterst sobere, niet met sociale voorzieningen beschermde Inlandsche werklieden, zoo snel van elke opleving zal profiteeren. Hierbij dient in het oog te worden gehouden dat een groot deel onzer exportproducten: *koffie, thee, tabak* en *suiker*, tot de genotmiddelen behoort, welker grooter of geringer verbruik zoo nauw is verbonden aan de welvaart der consumenten. Indië produceert geen granen, vleesch, wol, katoen, erisen, enz., die tot de onmiddellijke behoeften behooren. Elk land dat op export is ingesteld, gaat nog ernstige dagen tegemoet, en dit geldt vooral de landen, die goederen exporteeren, welke niet tot de eerste levensbehoeften behooren.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (22, 24, 25, 26 en 27/8, 3de bl. „Handel en Financiën", *B.;* 23/8, 2de bl. „Hoop?" *Z.;* 27/8, 2de bl. „Br.-Indische sollicitaties" van Inheemschen, geëmployeerden der suikerindustrie in Br.-Indië, naar een plaatsing op Soerabaja's Suikerschool) en *De Loc.* (25/8, blz. 15 „Suiker-zaken").

De Couponbelasting.

De Reg.-gem. voor Financiën zette in den *Volksraad* nog eens *de bezwaren tegen de couponbelasting* uitvoerig uiteen. Het komt aan op realiteit van het voorstel. Er zijn groote bezwaren tegen de invoering; als crisisbelasting deugt deze heffing in het geheel niet. Wat tot nu toe een 4½ procentsfonds was, zou op de effectenmarkt een 4 procentsfonds worden. De menschen, die hun effecten onder crisisinvloed moeten verkoopen, worden de dupe en na de crisis krijgen anderen een cadeau van 10 %. Andere landen hebben een couponbelasting, doch daar maakt zij deel uit van een stelsel; van het stelsel kan men niet willekeurig afwijken. Het is niet voldoende, dat de belasting geld in de lade brengt, hoe welkom zooiets ook wezen moge. Voor de Regeering weegt het zwaarst, dat men met deze couponbelasting een gevaarlijk pad inslaat. *Ons crediet zal er door worden geschaad.* Het gaat niet aan te zeggen: wij doen dit één keer en nooit weer. In werkelijkheid worden wij door deze belasting niet rijker, als men in dezen tijd van rijk mag spreken. Het is beter te hopen, dat nogeens *conversie* zal mogelijk zijn om de thans gewenschte millioenen te vinden.

In het *Bat. Nwsbl.* (30/8) wijst *R.* op de „Zorgvolle tijden" en „De landsmiddelen".

De Onderwijsbegrooting verworpen.

De Onderwijsbegrooting is in den *Volksraad* met 31 tegen 27 stemmen verworpen *(Bat. Nwsbl. 27/8).*

Het *Bat. Nwsbl.* (25/8 „Het Ultimatum", *R.)* is van meening dat verwerping van de onderwijsbegrooting als politieke daad natuurlijk niet meer kan zijn dan een demonstratie; men dwingt aldus de vaststelling van de begrooting door de Staten-Generaal af en deze

staan in dat geval volkomen vrij. De kans echter dat de Tweede Kamer den Volksraad zou volgen is natuurlijk uitgesloten, omdat zulk een beslissing wel politieke gevolgen zou hebben, die de Kamer thans zeker niet voor zijn verantwoording zou nemen. In algemeenen zin zou zulk een verwerping door den Volksraad niet veel ander effect kunnen hebben dan die van een ernstige waarschuwing dat de Volksraad met het gevoerde beleid niet ingenomen is.

Volgens de *Java-Bode* (27/8 "Verworpen"; „Na de Verwerping") was de afstemming een gevolg van de weigering der Regeering om een commissie te aanvaarden, die het voor haar onmogelijk zou maken om verdere bezuinigingsmaatregelen door te voeren zoolang de commissie met haar arbeid nog niet gereed zou zijn. Een dusdanige commissie kon de Regeering echter niet aanvaarden, omdat het groote niveau-verschil tusschen inkomsten en uitgaven dwingt tot verdergaande bezuinigingen op korten termijn. Het zou daarom met de verantwoordelijkheid der Regeering niet zijn overeen te brengen, indien met dit aspect voor oogen, in afwachting van de voorstellen der commissie, niets zou worden gedaan. „Zij moet" — zoo sprak de heer Schrieke — „haar vrijheid behouden om in dien korten tusschentijd te doen wat Zij in 's Lands belang onvermijdelijk acht". *De Onderwijsbegrooting* zal nu bij de wet moeten worden vastgesteld, ing. art. 108 der Ind. Stereg. Zoolang dit niet is gebeurd, strekt de begrooting van het voorafgaande dienstjaar tot grondslag van het beheer. Welk standpunt de Tweede Kamer zal innemen, is thans niet te zeggen. Waar de Indische Katholieke en Christelijke fractie tegen hebben gestemd, is het niet uitgesloten dat de Hollandsche zusterpartijen daarmede rekening zullen houden, terwijl de sociaal-democraten zeker aan de zijde van de meerderheid van den Volksraad zullen staan. Ongetwijfeld is op onderwijsgebied veel geschied, wat reden tot kritiek heeft gegeven, doch toegegeven moet worden dat ook veel zou worden opgeruimd, wat onder andere omstandigheden nog jaren het bestaan zou hebben voortgesleept. Het is echter niet te vermijden dat bij elke verandering op onderwijsgebied gevoeligheden worden aangeraakt. Niettemin zal men mogen aannemen dat verschillende van de thans veel gesmade maatregelen van de Regeering in de practijk minder onaangenaam zullen blijken te zijn dan thans wel in theorie vermoed wordt. Hoe het echter zij, aan verandering op onderwijsgebied valt niet te ontkomen, daar de kosten te hoog zijn opgeloopen. Het heeft alleen ongelukkig getroffen dat de crisis het gelijktijdig treffen van tal van maatregelen heeft noodzakelijk gemaakt welke anders in een reeks van jaren genomen zouden zijn. De juistheid van de nieuwe onderwijspolitiek zal eerst na geruimen tijd kunnen blijken, doch de *Java-Bode* gelooft dat zij dan mee zal vallen, en minder

verwerpelijk zal zijn dan de sombere voorstellingen in den Volksraad wel zouden doen onderstellen.

Onderwijs-zaken worden besproken in het *Soer. Hbl.* (20/8, 2de bl. „Indisch Hooger Onderwijs", *Z.)*, de *Deli Crt.* (23/8 „Juk of jongenskiel") en *De Loc.* (19/8, blz. 15 „Het Regeeringsantwoord in zake Onderwijs", *Prof. Schrieke).*

De generaal Van Heutsz, pacificator der Buitengewesten.

Van Heutsz, de generaal, is geëerd. Een uitgelezen gezelschap heeft te Batavia de onthulling bijgewoond van het monument, dat op Rijswijk voor hem is opgericht *(Java-Bode*, 24/8), nadat Koeta Radja was voorgegaan, terwijl ook Neerlands hoofdstad zich opmaakt om Van Heutsz te eeren zooals deze soldaat geëerd verdient te worden door allen die beseffen hoe *hij* het was, die het Nederlandsch gezag door den geheelen Archipel heeft gevestigd. De Gouverneur-Generaal hield te Batavia een rede, verschillende andere sprekers voerden het woord, en allen getuigden van den roem van den man, die aan de Nederlandsche zaak zulke onschatbare diensten heeft bewezen. Van Heutsz bekleedde een eervolle plaats in de rij Landvoogden van Ned.-Indië, maar in de herinnering leeft hij niet in de eerste plaats voort als Gouverneur-Generaal, doch als generaal, als uitstekend soldaat en geboren aanvoerder. Iedere schooljongen weet van *generaal* Van Heutsz, niet ieder van den Gouv-Generaal Van Heutsz en dat acht de *Deli Crt.* (29/8) begrijpelijk. Van Heutsz immers was in hart en nieren soldaat en de namen Atjeh en Van Heutsz zijn onafscheidelijk voor wie kennis neemt van de koloniale geschiedenis van het laatst der vorige eeuw.

In het *Soer. Hbl.)* (22/8, 2de bl.) herdenkt Z(entgraaff) Van Heutsz. De glorierijke dagen onzer Indische historie mogen *z.i.* niet worden vergeten. Van Heutsz was onze „Empire builder", en hij maakte van dezen nog slechts half aan ons Gezag onderworpen Archipel eene staatkundige eenheid. Voor 1896 heeft men in Atjeh op den vrede gewacht van het moment af, waarop in 1881 generaal Van der Heijden als gouverneur van Atjeh vervangen werd door het Civiel bestuur. Het is, in 1896, plotseling veranderd. Er kwam niet slechts beter inzicht, doch ook een man, die dit op voortreffelijke wijze uitvoerde. „Overste" Van Heutsz — aldus Z. — leidde de groote colonnes tot in het hartje van Atjeh. Langs den legendarischen Goudberg, in het vorstelijke Keumala, de nooit door ons betreden vallei van Tangsé — gij kunt, dicht bij de plek waar de colonne haar omtrekkende beweging begon, nog de steenen bank zien als herinnering aan de Maréchaussée — en al die andere streken en plaatsen.... overal bracht of zond Van Heutsz er onze colonnes. Hij hergaf het Leger zooveel zelfvertrouwen, dat men onder hem en de aanvoerders uit zijn school, meer deed met eene compagnie dan vroeger met een bataljon. Nooit was de geest in het Leger beter, nooit verrichtte het schitterender werk. Na Atjeh begon elders de vestiging van ons Gezag door heel den Archipel. Zij was slechts mogelijk omdat Van Heutsz, reeds als overste, had doen zien welk een respectabel brok macht er in den troep zat, en welke resultaten een goed aanvoerder daarmee kon bereiken. Zonder dit was de staatkundige opbouw van Indië niet mogelijk geweest. Al die dingen bewegen zich om den persoon van generaal Van Heutsz. Men heeft, wat de hooge rangen betreft, nooit populairder aanvoerder gezien dan hem, altijd opgewekt, bereid tot een kwinkslag.... en die het wist te apprecieeren wanneer hij zichzelven het onderwerp hoorde van een soldatenmop. Wij zijn, meer dan een kwart eeuw later, met tusschenpoozen nog een paar malen in Atjeh terug geweest en hebben er wat van de oude plekjes bezocht, vol van herinneringen aan een harden maar mooien tijd. Dan komt gij met een zeer langen auto, met talrijke cylinders, en ontelbare paardekrachten.... speurt er naar lang voorbije dingen.... en voelt u ietwat arm en eenzaam. Want dit was eene periode welke zeer imponeerde, en er is in u iets van trots, en vooral van dankbaarheid omdat er ook iets van uw leven ligt. Van Heutsz is niet vergeten. Zijn naam zal nog zeer lang naruischen door onze historie. Dit bewijst dat zijne reputatie van hoog gehalte is. De Mensch is niet dom; hij voelt bij intuïtie óók de ware verdienste.

Hindoe—Javaansche bouwvallen.

De Sum. Post (30/8, 1 en 2/9) geeft een beschrijving van „Pasir Panjarajan", de „Padang Lawas vlakte" en „Hindoe Javaansche bouwvallen". *De Padang Lawas-vlakte*, hoe schraal zij nu ook is, moet vroeger een economisch welvarend gebied zijn geweest; immers, zij herbergt nog *belangrijke ruïnes*, die ongeveer uit de jaren 900 à 1200 schijnen te dateeren. Zij zijn op den weg van Goenoeng Toewa naar Siboehoean, een zestal K. M. voor men de Aek Baroeman overtrekt, te vinden. Een stompe uit baksteen opgetrokken toren verraadt het Buddhistisch karakter; van de andere bouwwerken zijn slechts nagenoeg vormlooze steenhoopen overgebleven. Het geheel is omgeven door een nu nog maar lagen steenen wal, die een vierkant van ruim honderd meter lengte en breedte omsluit. Volgens het verslag van den Oudheidkundigen Dienst (1930) werd een nauwe verwantschap vastgesteld met den Hindoe-Javaanschen stijl. Ook Oost-Javaansche elementen komen voor, maar het Midden-Javaansche wezen overheerscht, al heeft het min of meer diepgaande Bataksche invloeden ondergaan, terwijl ook de aard van het gebruikte materiaal, baksteen, uiteraard groote beteekenis voor den stijl heeft gehad. Opmerkelijk is het voorts, dàt *de inschriften* verwant blijken aan het Oud-Javaansch. Hier gingen vroeger mannen en vrouwen van gedistingeerde cultuur. Hier hadden feesten plaats en religieuse plechtigheden in majestueuzen stijl. Hier ook werden de gruwelijke orgieën gehouden van den Heruka-dienst, waarbij het menschelijk bloed vloeide. Welke wreede terreur de demonische god op zijn omgeving heeft uitgeoefend en hoezeer het einde van zijn tirannie als een bevrijding is gevoeld, toen eindelijk de oude schroom en vrees was overwonnen, mag worden afgeleid uit den grondigen haat, waarmede zijn beeltenis (die van de Bahal II) werd verwoest. En nu ligt dit alles, die oude plaatsen van lust en leed, waar eens een verfijnd leven wellicht duizenden en duizenden bijeenbracht, eenzaam en verworden tot wat steenhoopen midden in een vergeten, verlaten vlakte, nu en dan bezocht door de herders van het vee, maar in den laatsten tijd ook door de zonen van een volgende golf van cultuur, die zachtjes aan al weer dieper in het land doordringt en de oude vlakte weer begint te naderen. Hier gevoelen wij, dat ons volk in Indië nog pas staat aan een begin, dat er voor ons nog werk te doen is, veel en mooi werk. En zonder demonische goden. Er is reeds *een irrigatieplan van zes ton*, en de Toba-Bataks, die zich in deze vlakte neerlieten, hebben met succes op verschillende plaatsen vele sawah's aangelegd. Het initiatief tot ruimer bouw is aan ons. En er zijn optimisten, die zich deze lalangwoestijn, die nu slechts het vee tot weide dient en dieper in herten, varkens en tijgers herbergt, reeds denken als de rijstschuur van Sumatra's Oostkust, terwijl de onbevloeibare gronden een dichtere en wijder verspreide bevolking bovendien de gelegenheid kunnen bieden tot uitbreiding der veeteelt. Het schijnt nu nog niet meer dan een luchtspiegeling, die ons dichtbij voortoovert, hetgeen wellicht in de verte van eeuwen nog besloten ligt. Maar het kan ook anders, de wegen naderen het land en met de wegen komen de auto's, de karren, de menschen en materialen, de behoeften en begeerten, de problemen en hare oplossingen. Ook dit land wacht den heirweg, waarlangs de soldaten van het moderne economische leger en hun zware trossen kunnen binnendringen om het weer te geven aan de civilisatie.

De Loc. vertelt van „De mensch en de materie" (25/8, blz. 27, *Mr. Dr. de Backere)*, de *Java-Bode* van „Tentoonstelling van Ind. schilderijen" (30/8, van den schilder *Teng H. Chiu)*, het *Soer. Hbl.* van „Bali, het paradijs der Amerikanen" (23/8, 3de bl.), „Menado-Indische Kunstavond" (4de bl. betr. Dansen) en „Briefpost naar Indië in vroegeren tijd" (24/8, 4de bl.), de *Deli Crt.* van „De Indische hotels en de crisis" (30/8, 2de bl.) en „A. Franssen Herderschee", te Nice overleden (3/9, 2de bl. *W. J. Coenen).*

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

Uit den aard der zaak heeft de verklaring der Regeering naar aanleiding van de verandering in doelstelling van de nationale fractie in den Volksraad de aandacht van de pers getrokken. Eenige bladen apprecieeren de ronde duidelijkheid van de Regeeringsverklaring. Zoo zegt de tegenwoordig zeer linksche *Aksi* (2 Aug.), dat thans niet meer behoeft te worden gegist hoe de Regeering denkt over het streven naar een onafhankelijk Indonesia: ze keurt dat niet goed, wenscht den band met Nederland niet verbroken en geeft aan zelfstandigheid de beteekenis van zelfbestuur binnen Rijksverband. Ook *Sedio Tomo* van dien datum vindt de openkaart-politiek beter, dan weet men welke plaats men kiezen zal en de Regeeringsverklaring is die van een ksatrija, hoewel men op zijn hoede moet zijn, nu de Regeering de rede van den katholieken vertegenwoordiger, die toch het recht der nationale vrijheid vooropstelde, tof toezwaaide. *Soeara Oemoem* (1 Aug) spreekt evenwel over „koloniale tragiek" en merkt op dat de Regeering er nog nooit aan gedacht heeft een ruim standpunt in te nemen en het voorbeeld ter harte te nemen van de Fransche revolutie en den opstand der Nederlanders tegen den Spaanschen koning. De Regeeringsverklaring zal bij loyale lieden buiten den Volksraad de hoop dooden. Het blad meent dat er nu geen samenwerking meer mogelijk is van de nationale fractie met de Regeering en eerstgenoemde de verantwoordelijkheid geheel op de Regeering moet leggen. Enkele bladen, zooals *Aksi*, vragen of het nu nog geoorloofd is te schrijven of te spreken van „vrijheid", „onafhankelijk Indonesia" enz. De *Bintang Timoer* meent dat propaganda voor een ideaal gewettigd is, maar actie voor de bereiking strafbaar kan zijn.

Het tweede politieke feit, waarnaar de bladen blijkens vele artikelen hebben uitgekeken, is de mededeeling van ir. Soekarno aan de pers dat hij tot de P. I. is toegetreden en een manifest daaromtrent zal uitgeven. Gevraagd door de *Sceara Oemoem* (1 Aug.) wat de voornaamste grondstelling zal zijn, zeide hij, dat hij een eenheidspolitiek zou blijven voeren. Zooals in de *Sedio Tomo* opgemerkt wordt, is dit besluit van ir. Soekarno geen geen verrassing meer, maar tevens een bewijs dat de pogingen om de P.I. en de P.N.I. te vereenigen niet zijn geslaagd. De schrijver herinnert er aan dat de leiding der P.N.I. zich eens heeft uitgelaten te zullen blijven bestaan, ook zonder ir. Soekarno. Hij hoopt evenwel op eenheidsgevoel. Ook in andere bladen is de hoop uitgesproken dat er eenheid zal komen en er op gewezen dat de P.I. nu wel tot de federatie de P.P.P.K.I. zal toetreden omdat ir. Soekarno er nieuwe statuten voor bewerkt. *Mustika* ziet in deze federatie evenwel geen heil: de elementen die men daarin vereenigen wilde, zijn te heterogeen, de eenheid zou onnatuurlijk zijn. En nu Soekarno de P.I. heeft gekozen, valt alle eenheidshoop in duigen, want nu zal hij de P.I.-beginselen vooropstellen en de andere partijen zullen zich daaraan niet onderwerpen.

In *Aksi* van 30 Juli wordt de vraag besproken of een non-coöperator leider kan wezen van een vereeniging van gouvernements-werknemers. Hij vindt het wèl mogelijk, omdat de leider niet bedoelt het Ned. gezag te steunen, maar de positie der werknemers te verbeteren.

Koemara van Juli plaatst een artikel waarin kritiek wordt uitgeoefend op de leiders die een ambt naast het leiderschap uitoefenen. Daardoor komt, volgens dezen schrijver, dat de tegenwoordige volksvereenigingen slechter georganiseerd zijn dan de communistische waren.

Verschillende bladen geven hun meening weer over de pas opgerichte politieke organisaties van Europeesche zijde of van Europeanen met Inlanders, samen. De algemeene opinie ten deze moge blijken uit de volgende persuitingen:

Gezien de samenstelling van de onlangs door den Vrijheidsbond opgerichte Indische Groep, verwacht de *Sipatahoenan* van 1 Aug. van de adviezen dezer groep weinig heil voor Indië en haar bevolking, omdat daarin alleen zitten heeren met uitgesproken rechtsche politieke ideeën en kapitalisten. Voor hun kennis van Indië heeft het blad evenmin respect, want die zullen ze destijds wel hebben geput uit rapporten van zelfzuchtige Inheemsche adellijken of uit Europeesche bladen hier te lande, die „de werkelijkheid den rug toekeeren".

De *Siang Po* van 30 Juli constateert, afgaande op grondslagen en doel van de pas opgerichte Groot-Nederl. Studiegroep, een groote gelijkenis met den P.E.B. Verschillende P.E.B.-voormannen behooren tot de oprichters. Schrijver brengt den heeren hulde voor hun activiteit, maar vestigt er de aandacht op dat het uiterst moeilijk is om een eenheid van verschillende rassen te vormen, vooral wanneer ieder ras weer uit klassen bestaat. Het valt dan ook nog zeer te betwijfelen of de Inheemschen, die in het bestuur van de studiegroep zitting hebben, als vertegenwoordigers van hun groep kunnen worden beschouwd. Verder is de belangentegenstelling altijd oorzaak geweest van het mislukken van associatie-aspiraties.

In *Aksi* van 20 Juli wordt van de op te richten Indische Staatspartij, voor welker oprichting de „Volksstem" propaganda voerde, o.m. gezegd, dat deze geen onafhankelijk Indonesia wenscht en daarom de nationalistische wenschen van de Indonesiërs niet zal eerbiedigen. De I. S. P. zal een instrument worden van „sana". Met de vroegere Indische Partij heeft ze slechts gemeen, dat beide hare deuren openstellen voor alle landaarden, in grondslagen en doelstelling wijken zij echter veel van elkaar af.

De vrouwenbladen en de vrouwenbeweging.

De zaak van de emancipatie der Inheemsche vrouwen en wat daarmede in verband staat, heeft de voortdurende en warme belangstelling van de schrijfsters in de vrouwenbladen. Op het belang van een goede en met de eischen van den tijdgeest rekening houdende opvoeding van Inheemsche meisjes voor de begeerde sociale gelijkstelling tusschen man en vrouw en voor den vooruitgang van land en volk

NEDERLANDSCH-INDISCHE GULDENS-LEENING 1932

RENTENDE 5 PCT.

groot nominaal f 106.500.000.-,

waarvan reeds f 65.700.000.- is geplaatst, terwijl bovendien deelneming tot een bedrag van f 20.800.000 is verzekerd,

in Schuldbewijzen aan Toonder, groot f 1000.-, f 500.- en f 100.-

---

Het nog beschikbare bedrag dezer leening ad nominaal

f 40.800.000.-

wordt uitgegeven tot den koers van 97½ pCt.

Inschrijvingen op laatstgemeld bedrag kunnen worden ingeleverd op:

Woensdag 12 October 1932,

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur,

te AMSTERDAM, ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE

ten kantore van:

de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.,
„ NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.,
„ NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO-MAATSCHAPPIJ;

en voorts ten kantore van:

te AMSTERDAM:
de AMSTERDAMSCHE BANK N.V.,
DE BANK-ASSOCIATIE, WERTHEIM & GOMPERTZ 1834 en CREDIET-VEREENIGING 1853, N.V.,
de BANQUE DE PARIS ET DES PAYS-BAS,
DE TWENTSCHE BANK N.V.,
HOPE & Co.,
de INCASSO-BANK N.V.,
LIPPMANN, ROSENTHAL & Co.,
PIERSON & Co.,
de ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING N.V.,
GEBR. TEIXEIRA DE MATTOS,
VERMEER & Co.;

te ROTTERDAM:
de AMSTERDAMSCHE BANK N.V.,
DE BANK-ASSOCIATIE, WERTHEIM & GOMPERTZ 1834 en CREDIET-VEREENIGING 1853, N.V.,
DE TWENTSCHE BANK N.V.,
de INCASSO-BANK N.V.,
R. MEES & ZOONEN,
de ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING N.V.;

te 's-GRAVENHAGE:
de AMSTERDAMSCHE BANK N.V.,
DE BANK-ASSOCIATIE, WERTHEIM & GOMPERTZ 1834 en CREDIET-VEREENIGING 1853, N.V.,
DE TWENTSCHE BANK N.V.,
HELDRING & PIERSON,
de INCASSO-BANK N.V.,
R. MEES & ZOONEN,
de ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING N.V.;

en in **NEDERLANDSCH-INDIË** ten kantore van:

DE JAVASCHE BANK te BATAVIA, en al hare vestigingen,
de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V. te BATAVIA, **en al hare vestigingen,**
„ NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V. te BATAVIA, **en al hare vestigingen,**
„ NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO-MIJ. te BATAVIA, **en al hare vestigingen,**

De betaling der toegewezen schuldbewijzen moet geschieden ten kantore van inschrijving op **VRIJDAG 21 OCTOBER 1932,** tegen in ontvangstneming van recepissen, voorzien van één coupon vervallende 1 April 1933, welke voorloopige schuldbewijzen zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op 1 Juni 1933, kosteloos tegen de definitieve schuldbewijzen zullen worden verwisseld.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar het Prospectus d.d. 1 Oct. 1932.

De Minister van Koloniën,
DE GRAAFF.

's-GRAVENHAGE, 1 October 1932.

in het algemeen, meenen de schrijfsters niet genoeg de aandacht te moeten vestigen, waarbij dan krachtig wordt opgekomen tegen opvattingen ter zake, welke zij als verouderd beschouwen. Voor zulk een opvoeding van Inh. meisjes wordt gepleit in de *Pergaoelan* van 8 Juli. Schrijfster meent dat alleen langs dezen weg een opheffing van het volk uit zijn tegenwoordigen toestand van onwetendheid mogelijk is. De meisjes zullen dan mettertijd als moeders haar taak t.a.v. haar kinderen beseffen, dezen zelfstandigheids- en nationalistisch gevoel bijbrengen. Dwangmethodes bij de opvoeding van het kind acht schr. uit den booze; hieraan zouden dan ook de „mislukkelingen" in de maatschappij te wijten zijn.

In *Aksi* van 20 Juli wordt de in Inh. kringen nog gehuldigde, naar inzien van schrijfster conservatieve, meening bestreden dat het medespelen van meisjes in tooneelstukken, opvoeringen e.d. de moraal van de speelsters bederft. Zulk een oordeel berust volgens schr. louter op jalouzie of overdreven puriteinsch gevoel. Het op het congres van de P.K.N. vertoonde tooneelstuk, waaraan adellijke meisjes deelnamen, bewijst dat het medespelen van meisjes volstrekt geen aanstoot behoeft te geven, maar integendeel uit paedagogisch oogpunt, mits onder goede leiding, groote voordeelen biedt.

De *Sin Po* van 27 Juli en andere bladen maken er melding van dat verschillende vrouwenvereenigingen onder den naam „Istri Indonesia" een fusie hebben gevormd. De organisatie heeft een nationalistischen en democratischen grondslag en streeft naar een Groot-Indonesia en tracht haar doel te bereiken o.m. door verbetering van de positie der vrouwen, bestrijding van gewoonten en gebruiken welke den vooruitgang van Indon. vrouwen vertragen enz.

Een schrijfster in de *Sinar Deli* van 9 Juli zegt in een vergelijking tusschen de vrouwenbeweging op Java en die op Sumatra, dat op laatstgenoemd eiland de vrouwen den Islam tot grondslag van haar actie nemen, terwijl de Javaansche zusters zich meer tot de politiek aangetrokken voelen, hetgeen wel eens, b.v. inzake de polygamie, aanleiding geeft tot wederkeerige critiek. Beide organisaties streven echter volgens schrijfster naar verbetering van de sociale en economische positie van de vrouw.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek werden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 9 van 27 Aug.: Acajou (in N.I. genaamd boeah of djamboe monjet, djamboe mete, e.a. De Engelschen noemen ze Cashew. De officieele naam is Anacardium occidentale. Bombay en Madras voeren er veel uit naar de V.S. van Amerika in 1930 ± 7 millioen pond. In the Tropical Agriculturist van Ceilon wordt aan dit gewas een artikel gewijd. Ook in de West komt de kasjoe voor. De schors bevat looistof. In Curaçao bereidt men er een gelei uit doesji di kaasjoe. In Suriname gebruikt men de vrucht ook tegen keelpijn). — E.e.a. over Kruidnagelen. (In verband met den invoer van dit product uit Zanzibar in N.I., bespreekt de redactie een artikel in de Bulletin économique van Magdagascar van Ch. Poirier). — Nog eens: Alang-alang-Loftuitingen uit den vreemde. — Tabak en rubber (n.l. van de Süddeutsche Tabakszeitung van 24 Juni en de Strait Times van 9 Aug., die uitroept: While we in Malaya talk, the Dutch act!) — Nipah Drama (de Nipah Distilleries of Malaya met een kapitaal van een kwart millioen pond, opgericht om motorbrandstof te vervaardigen en thans zoover is, dat zij het product kan afleveren, verkeert in geldelijke moeilijkheden. Zij is de eenige onderneming van die soort ter wereld). — Penganjaran basa Soenda, door L. A. Lezer (vertaal-oefeningen). — Tjiamis, het nieuwe copra-olie centrum in de Preanger.

De Avondpost. Onze Overzeesche Gewesten.

23 Sept.: Steunverleening. Ook hierbij is samenwerking noodig, welke thans nog ontbreekt. (Besproken wordt de werkloosheid in Indië, vooral onder de ex-planters. Daar mag de vraag gesteld worden of het verstandig is, in deze werkloos gemaakte ex-planters de illusie te wekken, dat alles slechts zal zijn een kwestie van tijd, van uitzingen. En dat zij maar hebben te wachten tot de tijd voor herplaatsing zal zijn gekomen. Welke tijd, vreezen wij, voor een deel hunner althans niet zal komen.

Men moge daarom overwegen of men niet beter doet de jongelui, die zulks wenschen, in de gelegenheid te stellen, naar Europa terug te keeren.

De Regeering treffe zoodanige maatregelen, dat geen vreemdelingen voorloopig meer worden aangenomen of worden aangesteld in vacatures, die door Hollanders kunnen worden vervuld. Aan vreemde consortia stelle zij als eisch, dat waar op Nederlandsch territoir wordt gewerkt, dat werk geschiedt door Nederlandsche onderdanen.

Als men nagaat, dat in vreemde koloniën en gebiedsdeelen ook de Nederlander slechts dan werk vindt, indien een eigen landgenoot niet beschikbaar is, dan is het toch geen overdreven eisch, dat vreemde ondernemingen op Ned. Indischen bodem in hoofdzaak Nederlandsch personeel in dienst nemen.

30 Sept.: Reizen op Mailbooten. (Het kwam vroeger voor, dat ook particulieren gebruik maakten van de Engelsche-, Fransch- en, ook van de Duitsche passagiersschepen, die op Singapore voeren, en, later van de Japansche, maar over 't algemeen bleef men de Nederlandsche schepen verkiezen, al waren zij, alles te samen genomen, wat duurder.

Wij vernamen dat het op een der reizen is voorgekomen, dat de geheele salon gedurende eenige uren werd afgestaan aan de katholieke passagiers tot het houden van eene of andere bijeenkomst. De vroeger bestaande strenge afscheiding tusschen eerste en tweede klasse wordt niet meer gehandhaafd. Althans, niet altijd; zooals uit tot ons gekomen klachten over reizen op groote mailbooten is gebleken.

De Italiaansche schepen vertrekken van Singapore en varen tot Venetië. De reizigers krijgen dus nog een interessant stuk van het mooie Italië te zien bovendien en te verwonderen is het dan ook niet, dat steeds meer liefhebbers van die lijn gebruik maken. Op een der laatste reizen waren, volgens onze zegslieden, meer dan vijftig Hollanders aan boord.

Maar wij waarschuwen. Omdat wij voelen, dat er een scherpe concurrentie ook op dit terrein zal ontstaan. En daarin kan de Regeering zich niet mengen. Onze maatschappijen hebben het monopolie voor het vervoer van landsdienaren; particulieren zijn en blijven geheel vrij.

Economisch Weekblad voor Nederl. Indië

Op 8 Juli is het eerste nummer verschenen, waarin is opgenomen het weekblad: Korte Berichten van het Dep. voor Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg. Het is het orgaan van het Dep. van L., N. en H., onder vaste medewerking van de Hoofden van verschillende Departementen, Diensten en Bedrijven, alsmede van niet ambtelijke personen en organisaties. Het blad maakt een goeden indruk en kost per half jaar (zeepost) f 6.—. De administratie in Nederland is Heerengracht 31, Leiden. Uit no. 2 halen wij van den inhoud aan: Eenige beschouwingen over het handelsverkeer tusschen N.-I. en Australië, door D. F. Blokhuis. — Wijziging in den invoer van katoenen manufacturen, door Th. J. Odenkirchen (in N.I.).

Uit no. 3 van 22 Juli: De sfeer der Indische handelspolitiek, door prof. J. van Gelderen. — De handel in huiden en vellen in Ned.-Indië. — Peper op Banka. — De scheepvaart op enkele routes op N.-I., gedurende het eerste halfjaar van 1932, door J. A. Mayer. — Verder talrijke statistieken, besprekingen en opgaven van aanbestedingen.

Frankfurter Nachrichten

van 14 Aug.: Kolonien als Stein am Bein. Holland ächzt unter der Last seiner Besitzungen, door J. D. Wilm. van Steiner. Een artikel van gelijken inhoud van denzelfden schrijver in Braunschweiger Neueste Nachrichten van 21 Aug. Wij lezen daarin: Aber trotzdem ist die Not, die Indien über sein Mutterland gebracht hat, eene rein holländische Not. Wer z.B. Java kennt, wird aus seiner Erinnerung nie mehr die herrlichen klimatischen Verhältnisse, den Bodemreichtum neben der Schönheit des Landes streichen können und er wird verstehen, was den Kaufmann übers Meer gelockt hat. Holland ist durch seine Kolonie zur Macht gelangt, hat seine Stellung in Weltmarkt bedeutungsvoll gemacht, hat die internationale Börse erobert. Aber auch innenpolitisch hat es sich durch sie saniert).

Indisch Militair Tijdschrift

No. 8: In Memoriam J. Leutscher, 1ste Luit. der Marechaussee † 29 Juni. — Wij halen voorts aan Beschouwingen over het gebruik van de artillerie, door J. Dormaar — en: Een nieuwe inrichting voor het geven van signalen tijdens het dragen van het gasmasker en beschermingstelling, door J. F. van Kervel.

De Indische Post

No. 35 van 27 Aug.: Onze Meening, door F. (Verruiming van den rubberafzet. Moeilijkheden voor de rubber in vergelijking met andere cultures. De doortastendheid van het Landbouwsyndicaat. Een veelzijdig samengestelde commissie. Rubberafzet in het land. Nieuwe perspectieven. Rubberkopjes en -schoteltjes. Zelfs ijsmutsen maken in dit land een goede kans. Gunstige auspicien). — Van Heutsz, door F. (Het Indië, waarin wij thans leven, zou het Indië van Van Heutsz zijn geweest, wanneer al zijn opvolgers aan de bestuurders eigenschappen van Van Heutsz, ook diens financieele bedachtzaamheid hadden gepaard en wanneer zijn gezonde ethische politiek niet vaak verdrongen ware door een ongezonder hyperethiek. De omstandigheden zijn Van Heutsz gunstig geweest. Iets anders is het, of er een persoon te vinden zou zijn geweest, die die omstandigheden zoo had weten te benutten. Het werk van Van Heutsz is niet van een bepaalde periode, het is van alle tijden. De man, met de lijfspreuk „Alles kan", heeft ook daadwerkelijk getoond daarnaar te willen leven en besturen). — Zal Java in tweeën splijten op 31 Augustus? door S. W. Visser. (De Archipel is geplooid, als de plooien van een jas en het plooiingsproces gaat nog steeds door. Dit gaat zeker niet zonder slag of stoot. Rust en evenwicht zijn nog lang niet ingetreden in dit gebied, bewegingen, bevingen, schokken, uitbarstingen zullen onvermijdelijk optreden en iedere aardbevingsvoorspelling, zelfs op de dolste basis, met of zonder ascendanten, cusps, dolende goden en zoneclipsen, zal uitkomen. Laat u niet alarmeeren! Bouw stevig uw huis, vóóral stevig, en het zal met Java omhoogrijzen en even ongeschonden de eeuwen trotseeren).

No. 34 van 20 Aug.: Onze meening, door F. (De Regeering en de suiker. De Visp valt uiteen. Regeeringsingrijpen noodzakelijk. Een gedwongen Visp? Vaststelling minimumprijzen? Vaststelling van Regeeringswege van ieders uitvoerquotum, ook de binnenlandsche afzet in deze regeling te betrekken). — Schilders op Bali. IV, door Houbolt (over Charles Sayers).

De Indische Verlofganger

No. 8 van 23 Sept.: Vergunning aan wachtgelders om op 's lands kosten naar Europa te vertrekken. (Rondschrijven van den 1sten Gouvernements-secretaris.) — Indische leven in de Residentie, door Melis Stoke. VI. (De verdwijnende buitensocieteit, waarmede bedoeld is de pier te Scheveningen).

Indologenblad

No. 7 van Sept.: Gezag en Wetenschap (Het Nederlandsche gezag over Indië is van buiten opgelegd. Als zoodanig vertoont het eenige overeenkomst met overheden, die ook niet uit de volksgemeenschap zijn ontstaan: in het absolute onaanraakbare karakter, dat den hoogsten machten in den staat eigen is. Een critische beoordeeling van overheidsdaden, uiting van gezond staatsleven, waar het gezag orgaan van de volksgemeenschap is, wordt hier gevoeld als een krenking van de onaantastbare souvereiniteit; de objectiveering immers, die beoordeeling met zich brengt, werkt stootend op het subjectieve element waarop het gezag zich weet te steunen. De wetenschap met haar vrij onderzoek, wordt gebruikt zoolang zij nuttig is, afgewezen, waar zij doordringt tot de wortelen van de bestaande orde.

Het streven bestaat, Indië zichzelf te laten regeeren, de van ouds bestaande gezagorganen vrij van moederlandsche inmenging te laten, zoo mogelijk het Indische volk tot zelfwerkzaamheid aan te zetten; het heeft zich voor een belangrijk deel verwezenlijkt. Dientengevolge ontstaat een overgangstoestand, met innerlijke tegenstrijdigheden, waaruit de partijschappen geboren worden.

De opleiding van candidaat-Indische ambtenaren is met opzet slechts in Nederland mogelijk, om den band van het Europeesch bestuur met het vaderland te versterken, om den Indonesiërs gezagsdragers te geven, zooveel mogelijk doordrenkt met een vreemde cultuur. Hierin komt het beginsel gezag-van-buiten tot uitdrukking. Doch de opleiding is wetenschappelijk, dus in principe een onafhankelijke geestelijke vorming. Maar de geraaktheid van groepen, die meer vasthielden aan de absoluutheid van het Nederlandsche gezag in Indië deed de verder wetenschappelijke opleiding mogelijk maken; waarbij met dit voorop zetsel is rekening gehouden.

In de mogelijke tegenstelling tusschen den eisch tot gezagsverheffing en wetenschappelijke overtuiging, liggen wel sommige conflicten voor den bestuursambtenaar omvat. Gelukkig kunnen wij in de universiteitsjaren dergelijke conflicten leeren zien en een leiddraad voor haar oplossing zoeken).

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

No. 16 van 31 Aug.: Eenige bijzonderheden over de automobielen-situatie. (Het jaar 1931 geeft dus tegenover 1929 eene vermindering van 65 pct. terwijl het eerste kwartaal van 1932 tegenover het eerste kwartaal 1929 eene vermindering geeft van 67 pct. In het tweede kwartaal van 1932 heeft de achteruitgang zich zeer vermoedelijk nog geaccentueerd. De auto-invoer is dus met twee-derde gedaald. Deze daling heeft zich reeds vroeg ingezet, n.l. in de tweede helft van 1929; omstreeks het

midden van 1930, is echter weer eene tijdelijke opleving in den invoer gekomen, hetgeen vermoedelijk verband houdt met het opnieuw op de markt verschijnen van Ford. Vanaf September 1930 dalen de invoeren echter zeer snel.)

Nederlandsch Indië

Afl. 23 van 1 Aug.: Economische overgangsproblemen in Ned.-Indië in verband met de wereldcrisis, door T. C. Proper. (Lezing voor de Kring Malang). I. — De Gouvernements-drukkerijen. (Verschillende gevallen worden gesignaleerd van particuliere drukkerijen om het gouvernement zooveel mogelijk te laten betalen. Een centraal magazijn van drukwerken zal voor de Landsdrukkerij tot een geregelder gang van zaken aanleiding geven. In nog grooter mate zal dit het geval zijn wanneer dit centraal magazijn door de Landsdrukkerij zelf beheerd wordt en zij zelf zorg draagt en toezicht houdt op het aanvullen van de voorraden).

De Nederlander

van 27 Sept.: Het tweede eeuwfeest van het Zendingswerk van de Moravische Broedergemeente, 1732—1932, door Fred. Oudschans Dentz (Daarin wordt tevens gewag gemaakt van den zegenrijken arbeid in Suriname, waar de Herrnhutters ten bate der creolenbevolking werkt op het gebied van onderwijs, ziekenzorg, werkverschaffing, socialen arbeid, landbouw en handel, behalve de zending).

Neerlandia (Maandblad van het A. M. V.)

Het Nederlandsch Fabrikaat in de West, door W. R. Chambers. (Die naar aanleiding van den Surinaamschen Brief in het Juni-nummer, wijst op wat het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam voor de West heeft verricht en nog verricht.)

Onze Stem

No. 34 van 19 Aug.: Studiefonds (van het I.E.V. op 17 Januari 1920 in het leven geroepen naar aanleiding van de oprichting van de Technische Hoogeschool. Sedert 1926 is het een stichting. Hiervan worden de voornaamste artikelen opgesomd). — „Anti-Woeker Vereeniging Soerabaja" (jaarverslag 1931—1932.)

Orang Peladang

Sept. no. 11—12: Invoering Functie Chef-Fabriek, door H. van Nouhuys. (Hieronder zal worden verstaan de geëmployeerde, die de geheele controle in de fabriek uitoefent, zoowel wat het technische gedeelte als wat het fabrikaat gedeelte betreft en alzoo in de plaats treedt van den 1sten machinist en van den fabricatiechef).

De Rijkseenheid

No. 52 van 28 Sept.: Belangstelling voor Suriname in het buitenland, door Fred. Oudschans Dentz (The British Export Gazette van Juli wijdt een artikel aan Suriname, dat hier wordt weergegeven. Men kan hierbij opmerken: Nederland let op uw Saeck).

Spoor- en Tramwegen

No. 7 van 27 Sept.: De nieuwe Hoofdwerkplaatsen der Staatsspoorwegen te Lahat, door ir. C. L. de Voogt (met afbeeldingen van den Bouwtoestand van de locomotiefloods, van de Voertuigloods en van de Transport hydr. rondslijpmachine).

De Stuw

van 16 Aug. no. 16: Erfpachtscanon. — De veiligstelling der Javasuikerindustrie, door De Vries. — Onwettige occupatie van erfpachtsperceelen, door B. ter Haar Bzn. (Maar dan 85 pct. van den in Zuid-Sumatra in erfpacht uitgegeven grond is nog onbebouwd, nog woest. Meer dan 200.000 h.a. grond zijn nu nog in Zuid-Sumatra van regeeringswege aan europeesche of andere concerns met het veel omvattende recht van erfpacht afgestaan, zonder dat eenige feitelijke bewerking van den grond door den rechthebbende heeft plaats gehad, en in zeer vele gevallen zonder dat op andere dan hoogst summiere wijze de grenzen van het perceel zijn aangegeven. De plicht tot een werkelijk behoorlijke afbakening is nergens gesteld).

De Stuwing, A. M. V. J.

Sept.: Eenige bijzonderheden over het Crisiswerk der A. M. J. V. in Ned.-Indië, door F. B. — Oud-Kampers-brief uit Batavia, door De „Toewan". — Pa van der Steur, door H. O. (Herinneringen van een oud „v. d. Steurtje").

Suriname

Op de Jaarbeurs was, onder meer Surinaamsche houtsoorten, ook te zien Surinaamsch paalhout, zeker het beste dat op dit gebied bestaat.

Maar nu lezen wij in het blad „*Suriname*" van 5 Augustus het volgende:

„Ir. van Veen deelde eenigen tijd terug aan de pers mede:

„De benoodigde goederen zullen hier worden opgekocht, indien de winstmarge van de leveranciers een zekere grens niet overschrijdt".

„Wat zien wij nu gebeuren?"

De waterleidingsmaatschappij voerde onlangs paalhout in. Een honderd stuks voor de fundeering van de watertoren.

Terwijl Suriname tracht afzet te vinden van zijn waardevol paalhout, dat reeds bekendheid begint te krijgen in de West-Indië, in Amerika, enz. voert men paalhout van kleine afmetingen in Suriname in"....

De Gouverneur beijvert zich den uitvoer van hout te bevorderen door zoo dikwijls als het noodig is verlichting van lasten te geven. Op die wijze tracht men het mogelijk te maken dat het Surinaamsche hout op de buitenlandsche markt kan concurreeren.

En nu.... een Nederlandsche maatschappij werkende in dit land, waar het paalhout in overvloed te krijgen is, haalt het uit de vreemde, bevoorrecht een buitenlandsche industrie."

Indien hier geen misverstand in het spel is, zou het

Het Baby-Uitzet in Indië

Artikelenreeks van de Firma S. Ferwerda, voorheen J. Juchter, Groningen

NADRUK VERBODEN

Baby heeft zich aangemeld en er is groote vreugde in den huize.

Is er wel mooier, inniger tijd denkbaar voor 't a.s. jong moedertje, dan deze maanden van hoopvol verwachten en teedere zorgen voor alles wat den kleinen wereldburger bij zijn komst noodig heeft, zijn wiegje en zijn kleertjes, zijn speelgoed en nog veel meer?

Maar ook een moeilijke tijd, want voor de meeste jonge moedertjes is 't een groot mysterie, wat zoo'n klein kindje wel noodig heeft.

Vooral in Indië. Hoe een baby in Europa wordt gekleed en behandeld, daarvan hebben de meesten wel eenig idee, maar in Indië, 't land waar u, mevrouwtje, misschien nog maar héél kort woont en aan welks gebruiken en bijzonderheden ge u nog maar nauwelijks hebt aangepast, waar niet, zooals gewoonlijk, in 't oude, vertrouwde, maar verre Holland, moeder, tantes, vriendinnen u met raad en daad terzijde staan, in Indië wordt een baby-uitzetje vaak tot een groot probleem.

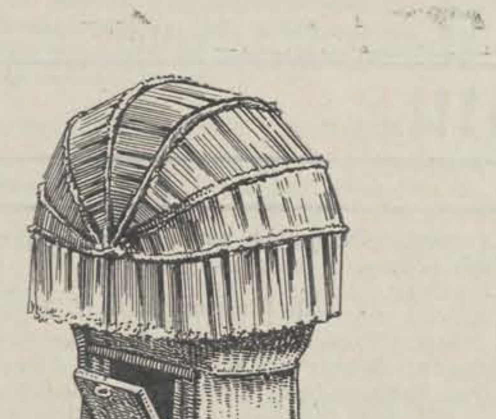
De bedoeling van dit artikel is, te trachten u bij de oplossing hiervan behulpzaam te zijn.

Jarenlange Indische ervaring op dit gebied hebben aan de samenstelling ervan ten grondslag gelegen. Ervaren huismoeders uit Indië verschaften mij gegevens.

Moge het vele jonge moedertjes en kleine kleuters onder de tropenzon geboren, ten goede komen.

Bij de bespreking van het uitzet, dat de kleine wereldburger noodig heeft, spreekt het vanzelf, dat men slechts zich aan de groote lijn kan houden. Persoonlijke smaak, maatschappelijke welstand en vooral klimaat zullen zoowel op de qualiteit als de quantiteit van de te kiezen kleertjes invloed hebben. Men vergete toch nooit, dat er een enorm verschil bestaat tusschen het benoodigde aantal van elk artikel in Oost- en Westmoesson, speciaal wat betreft luiers. Hiervan heeft men in de Westmoesson bijna het dubbele aantal noodig, daar: 1ste: 't kleintje vaker dan gewoonlijk om verschooning vraagt, 2de omdat de wasch in dien tijd zoo moeilijk droogt. Bij de volgende bespreking is als maatstaf genomen een normale regenval en tropisch klimaat, voor koele bergstreken zijn warmere artikelen speciaal vermeld.

DE WIEG.

Deze moet in de eerste plaats ruim en luchtig zijn. De binnenkant behoort gevoerd te zijn met waschbare stof, de buitenkant heeft een strook van kant, zijde of voile, enz., al naar den smaak van 't a.s. moedertje. Een zeer voornaam punt vormen de gordijntjes. In tegenstelling met de Europeesche wiegen, waar de gordijntjes meer garnering zijn dan werkelijke noodzaak, zijn ze in Indië het allerbelangrijkste deel aan de wieg. Ze moeten volkomen afsluiten, opdat geen enkel insect kindjes gezondheid in gevaar kan brengen en tevens heel luchtig zijn, daar anders het wiegje een broeikastje zou worden. Het meest practische in dit opzicht zijn de z.g. kodjongs, die men op de wieg kan laten aanbrengen, gevoerd met gewone klamboetulle (zie teekening).

Nu de inventaris van het nestje: Op den bodem komt een matrasje, liefst met zeegras gevuld, anders met kapok, maar in ieder geval stijf gevuld. Vervalt u vooral niet in de fout mevrouwtje, om in overgroote liefde voor 't kindje, zoo zacht mogelijk te doen liggen. Het is vooral in Indië zéér verkeerd. Het kindje zakt op een zacht matrasje steeds min of meer in, door de broeierige hitte krijgt 't dan noodeloos last van de warmte, wat voor babies nog veel nadeeliger is dan voor volwassenen. Dus matrasje *stijf* vullen, zoodat het met de hand nauwelijks in te drukken is.

Over 't matrasje komt een onderlakentje, daarop een flink stuk hospitaal linnen zeiltje en daarover een onderlegger van molton of molton-keper (z.g. zwanendons), die 't kille zeiltje volkomen moet bedekken, zoodat het kindje er nergens mee in aanraking kan komen. Deze onderleggers zijn kant en klaar verkrijgbaar, gefestonneerd of omgehaakt naar ieders smaak. Wilt u ze zelf maken, dan is de stof daarvoor ook wel van 't stuk te krijgen.

Als dekking heeft men op heete kustplaatsen genoeg aan een dun flanellen of molton dekentje, dat op koude nachten gebruikt kan worden.

In de bergen zijn een of 2 wollen dekentjes en een donzen dekentje noodzakelijk.

Wat de bovenlakentjes betreft, deze worden in de warme streken haast niet gebruikt. „Boven" heeft men ze echter doorloopend noodig, daar baby's lijfje volstrekt niet in aanraking mag komen met de wollen dekentjes.

Nu komt er nog een kussentje in en desgewenscht 1 of 2 goelinkjes. Het kussentje mag in de eerste maanden volstrekt niet dienen om baby's bolletje te dragen. Stijf gevuld is uiterst nadeelig voor de wervelkolom, die dan onnatuurlijk gebogen wordt en zacht gevuld, broeit het te veel.

De eerste maanden dient het dus uitsluitend als wieggarneering en als beveiliging voor stooten tegen de harde rottan om de wieg, wat bij levendige kinderen nogal eens voorkomt. Na 2 maanden kan men 't kindje desgewenscht op 't kussentje leggen. Dit moet dan zóó slap gevuld zijn, dat 't nauwelijks meer is dan een sloopje en het zelfs te slap is om te broeien. De goelinkjes doen ook al weer dienst als bescherming tegen den harden wiegrand en later als alleramusantst speelgoed in de kleine handjes.

En hiermede is het nestje gereed om zijn kleinen bewoner te ontvangen.

Nog één raad. De voornaamste van allen: Vergeet *nooit* de pooten van de wieg op bordjes of bakjes met water te zetten. De melk, die 't kindje na den maaltijd af en toe wel eens teruggeeft, schijnt een buitengewone attractie te bezitten voor mieren. Het wiegje zou er in korten tijd van krioelen. Een scheutje carbol of petroleum in 't water voorkomt de aanwezigheid van muskietlarven. Wil men zuiver water gebruiken, dan vooral dagelijks ververschen. Kamferballetjes, die vaak gebruikt worden in de bakjes onder de spenkast zijn onder de wieg absoluut af te raden, daar de doordringende kamfergeur nadeelig is voor 't kindje.

UITZET VOOR 'T WIEGJE.

- 6 onderlakentjes.
- 2 zeiltjes (geregeld afsponzen).
- 2 bovenlakentjes (kustplaatsen).
- 1 dekentje of
- 6 bovenlakentjes.
- 1 á 2 dekentjes (in de bergen).
- 1 donzendekentje.
- 24 onderleggers.
- 6 kussensloopjes.
- 6 goelingsloopjes.

---

goed zijn zoo een lid van de Kamer aan den Minister inlichtingen vroeg over dit kolen dragen naar Newcastle. Ook worde gevraagd of het ingevoerde paalhout bestand is tegen de termieten.

Ook het Surinaamsche grint, dat in het droge jaargetijde in de bovenrivieren te krijgen is, schijnt niet te deugen. Hetzelfde blad vermeldt althans dat er ook grint uit Nederland is ingevoerd.

⁂

„Het Algemeen Handelsblad" van 27 September schrijft:

„Heden is per s.s. „Van Rensselaer" van de Kon. Stoomboot Mij., van Amsterdam naar Paramaribo vertrokken de heer A. A. Gemmel, die verleden jaar als bedrijfsingenieur van de firma Stork te Amsterdam de koffie-proeffabriek (systeem dr. Fernandes) in Suriname heeft gebouwd. De heer Gemmel gaat in de kolonie oprichten een technisch advies- en handelsbureau.

De heer Gemmel heeft gedurende zijn verblijf in Suriname kunnen vaststellen, dat zeer veel op technisch gebied gedaan kan worden in het belang van een beteren gang van zaken in de verschillende industrieën aldaar, en dat het gebruik van het Nederlandsche fabrikaat — dat in Suriname verdrongen wordt door buitenlandsch fabrikaat — krachtig behoort te worden ter hand genomen, zoowel in het belang van de Nederlandsche industrie als in dat van de Surinaamsche ondernemingen.

Het technisch advies- en handelsbureau wordt gesteund door de volgende Nederlandsche fabrikanten: Hk. Jonker en Stork te Amsterdam, Naeff te Lochem, De Chamottefabrieken te Geldermalsen, dr. M. de Wit en Dikkers te Hengelo.

De voorgenomen hervormingen op technisch gebied, door het bureau beoogd, zullen ongetwijfeld er toe kunnen bijdragen de belangen van de Nederlandsche industrie in Suriname beter te behartigen dan totnogtoe het geval was."

⁂

In de laatst gehouden bestuursvergadering van de West-Indische Kamer te Amsterdam, deelde de voorzitter Mr. Dr. C. F. Schoch mede, dat hij wegens gezondheidsredenen genoopt is, de functie van voorzitter der Kamer neer te leggen.

De heer J. S. C. Kasteleyn, Vice-Voorzitter, sprak daarop den heer Schoch namens het bestuur met eenige hartelijke woorden van afscheid toe, waarin hij getuigde van de groote waardeering en achting die allen den heengaanden voorzitter toedragen, die zijn geheele leven wijdde aan het welzijn van onze Koloniën.

Aangezien de heer Kasteleyn zich wegens zijn vertrek naar Nederl.-Indië niet beschikbaar kon stellen, werd met algemeene stemmen tot voorzitter gekozen de heer Mr. A. van Traa, Hoofddirecteur der Surinaamsche Bank te Amsterdam, vroeger Directeur-Voorzitter dezer Bank te Paramaribo en opvolger van Dr. Schoch in eerstgenoemde functie.

Het Bestuur der West-Indische Kamer is thans als volgt samengesteld: Voorzitter: Mr. A. van Traa, Hoofddirecteur Surinaamsche Bank. Vice-Voorzitter: J. S. C. Kasteleyn, Voorzitter Studie Syndicaat, Penningmeester: W. Clasie, Oud-Procuratiehouder K. N. S. M. Secretaris: W. R. Chambers, Dir. Ver. „Bureau v. Handelsinlichtingen". Archivaris: C. K. Kesler, Oud West Indisch Ambtenaar, en de heeren: Prof. Dr. L. F. le Cosquino de Bussy. Dir. Ver. Koloniaal Instituut. G. J. van Grol, Oud Gezaghebber van St. Eustatius. G. J. W. Putman Cramer, Voorz. Ondernemersraad v. Suriname. M. J. C. Welle, Oud Vertegenw. Nederlandsche Handel Mij.

⁂

Toen onlangs de Koloniale Staten het voorstel tot nadere verhooging der opcenten op de invoerrechten aannamen, bepaalden zij bij amendement, dat de verhooging voorloopig slechts zou gelden tot eind van dit jaar. Intusschen zou men kunnen onderzoeken of geen „andere middelen" tot dekking van het tekort uit te denken waren.

De Gouverneur heeft thans een nader voorstel ingediend, om het amendement ongedaan te maken. Aan het slot van een uitvoerige toelichting stelt de Gouverneur vast, dat het noodig is de opcentenheffing tot 1935 te verlengen, bij gebreke van andere bruikbare middelen, waaruit een bedrag van *f* 185.000 's jaars reeds voor 1933 is te vinden. Hij komt hierbij tegemoet aan het verlangen der Koloniale Staten tot een herziening van de vrijstellingen van het tarief van invoerrechten. De Gouverneur zal voorts vervroegd het onderwerp der salarisherziening aan een commissoriaal onderzoek onderwerpen en daarin tevens betrekken de vraag, of en, zoo ja, in hoever en op welke wijze verdere salariskorting mogelijk is en toegepast kan worden in afwachting van de definitieve salaris-herziening.

⁂

In *„Suriname"* van 26 Augustus geeft de redacteur, de heer A. A. Dragten een zeer lezenswaardig artikel

over de huldiging van het afgetreden lid der Koloniale Staten, den heer P. A. May.

***

Nu het Immigratie Departement in Suriname is opgeheven geeft een particuliere correspondent te Paramaribo van de N. R. Ct. in de nummers van 24, 25 en 26 September een uitvoerig overzicht van de geschiedenis van het opgeheven Departement.

***

Dinsdagmiddag, 27 September, is te Zeist een „vrouwenmiddag" gehouden vanwege den Zeister Zendingskring „Kersbergen", der Herrnhutters. Na een kort inleidend woord van mej. H. W. Crommelin sprak de pastor loci ds. Th. Müller, over „den dienst der vrouw in de Herrnhutter gemeente en haar zending."

De laatste spreekster was mej. Hendriksen uit Suriname. Zij sprak over „Alkmaar", het huis voor Britsch-Indische kinderen, waar zij vijf jaar heeft gewerkt.

's Avonds was in de kerk een bijeenkomst, waarin eerst dr. G. Royer uit Amsterdam, voorzitter van S. I. M. A. V. I., sprak. Reeds in 1740, zoo zeide hij o.m., zond Zinzendorf den eersten arts uit naar Suriname, en thans is Nederland eerbied en grooten dank verschuldigd voor wat de medische zending in Suriname heeft gedaan. Dr. S. K. Hutton, oud-zendelingarts, uit Londen deelde voorts een en ander mee inzake de practijk der medische zending, respect. in Suriname, Jeruzalem, Thibet, Centr. Oost-Afrika en Labrador, waarna de heer W. F. E. Smelik, oud-inspecteur der Herrnhutter scholen in Suriname, de noodzaak betoogde van medische zending in Boschland, waar de bevolking zonder hulp lijdt aan de vreeselijkste ziekten. Spr. gaf een plan voor de medische organisatie die een ton zal vergen, welke spr. in drie jaren zou willen zien bijeengebracht.

Curaçao

Pater van der Veer O. P.

Volgens een dagbladbericht is op Curaçao overleden pater Josephus, G. C. van der Veer, bijna 73 jaar oud, die van 1886 in de missie van Curaçao werkzaam geweest is.

Venezuela.

Een bericht, „afkomstig uit Curaçao" heeft het Venezolaansche gezantschap aanleiding gegeven tot een persbericht, waarin op den — de omstandigheden in aanmerking genomen — niet ongunstigen toestand der republiek gewezen wordt. Er zijn daar geen werkloozen, zegt het bericht, en de geldelijke toestand is volkomen in orde. De bolivar is stijgende.

Op welk bericht „afkomstig uit Curaçao", hier gedoeld wordt, blijkt niet.

8 Juni 1929.

Een der deelnemers aan den aanval der Venezolaansche rebellen op Curaçao, Gustavo Machado, een der leiders zelfs, heeft bij de drukkerij Myria te Barcelona een boekje uitgegeven *El asalto a Curazao*. Een ander deelnemer Miguel Otero Silva schrijft een voorwoord. Het is een belangwekkend boekje, dat alle aandacht verdient, ook van de overheid hier en ginds, ter beoordeeling van het verleden en ter waarschuwing voor de toekomst. Wij verwijzen naar de bespreking elders in dit blad.

De orkaan.

Ook Saba en St. Eustatius hebben te lijden gehad van de orkaan, die een gedeelte van West-Indië geteisterd heeft. Persoonlijke ongevallen schijnen niet te hebben plaats gevonden, maar huizen en scholen en op St. Eustatius het gewas, hebben schade geleden.

Het Papiamentsch.

Iemand, die teekent „Een waar Patriot", heeft in de *Amigoe* geschreven: „Curaçaoenaars, die het goed meent met uw belangen: Spreekt Hollandsch, spreekt Spaansch, spreekt Engelsch. Gij jongelui, „die vooruit wilt komen", spreekt Hollandsch.

Het gevolg is, dat *La Union* verschijnt als bijzondere uitgave van de „Directiva General" van den Volksbond, „opgedragen aan het volk en aan allen, die voor het volk strijden. Er wordt wat de spot gedreven met het stukje in de *Amigoe*, maar de wijze, waarop dit gebeurt, is zelf niet vrij van bespottelijkheid, omdat op meer dan een plaats een onware en onwaardige voorstelling gegeven wordt van wat „Een waar Patriot" geschreven had. De „Directiva General di Liga di Pueble" stelt het ironisch voor, alsof de strekking van het gewraakte betoog was: Spreekt Hollandsch, en ge zult daarmee terecht kunnen komen in de „tientallen" Spaansche republieken rondom Curaçao. Dat staat er niet alleen niet, maar er staat zelfs uitdrukkelijk het tegenovergestelde, namelijk „Spreekt Spaansch!"

Het is de oude kwestie. Van zekere zijde kan men niet zetten, dat de Curaçaosche samenleving haar eigen taal spreekt. Waarom niet? Wie zal zijn moedertaal willen verloochenen? En waarom zouden de in Nederland geborenen op Curaçao zich die taal niet eigen maken, wanneer zij aan die Curaçaosche samenleving willen of moeten deelnemen? Wij zouden zeggen: laat het Papiamentsch in zijn waarde.

Iets anders is, dat de officieele taal in dit gebiedsdeel van Nederland — *de Amigoe* heeft terecht eraan herinnerd, dat Curaçaoenaars Nederlanders zijn — op Curaçao natuurlijk even goed als in Friesland, het Nederlandsch moet zijn. Daaraan heeft, voor zoover wij weten, sinds 1634 niemand ooit getornd. En de koopman, die zijn belang begrijpt, zal van zijn personeel verlangen, dat het zijn Nederlandsch-sprekende klanten in hun taal bedient, eerder nog dan Duitschers, Engelschen, Franschen en Spanjaarden in de hunne.

Vooral als straks de nieuwe bestuursregeling komt en het Curaçaosche volk meer zal moeten deelnemen aan het bestuur, zal de opvolging van den raad van „Een waar patriot": Jongelui, die vooruit wilt komen, spreekt Nederlandsch! vruchten kunnen afwerpen. Maar niet het minste bezwaar hebben wij ertegen, om op dezen raad te laten volgen, of zelfs om daaraan te laten voorafgaan: „Houdt uw moedertaal in waarde!"

Uit den Verren Vreemde

Het kastenwezen.

De vorige week stipten wij al even aan, dat Gandhi het voornemen te kennen had gegeven om weer tot het honger-dwang-middel over te gaan, indien de kasten-Hindoes niet tot het besluit komen om de instelling der *untouchability* op te heffen. Nu dit gerucht bevestiging heeft gevonden, waarbij gezegd wordt dat hij den termijn voor die opheffing op 6 maanden gesteld heeft, nu daaraan is toegevoegd dat in Bombay niet alleen eenige tempels voor de paria's zijn geopend, maar hun daar zelfs geoorloofd is als priesters op te treden, een privilège tot nu toe van de hoogste kaste, en nu tevens berichten spreken van een alweer opgekomen reactionnaire beweging van kasten-Hindoes tegen hetgeen zij als een tè ver gaande tegemoetkoming jegens de achtergestelden beschouwen, nu lijkt 't ons wel wenschelijk wat meer over de kasten-verhoudingen en over dat „niet aan te raken" in herinnering te brengen, dan het meerendeel onzer lezers wel voor den geest zal staan.

De Veda, die de oorspronkelijke leer der Indiërs heeft gebracht, kende het kastenstelsel *niet*. Maar het ontstaan van dat heilige boek ligt zóó ver in de oudheid, dat de schattingen verschillen van 3500 tot 1200 jaren vóór onze jaartelling. De Brahmanen hebben de kasten later in gebruik gebracht. Deze hebben in de Indische samenleving een zóó overheerschende plaats ingenomen, dat zij ook in het Boeddhisme zijn overgegaan. Toen de Islam in Indië doordrong en veld won, zoodat de tegenstelling tusschen Hindoe en Mohammedaan ontstond, die in 't tegenwoordige nog een groote rol speelt, kwam wel duidelijk uit hoe sterk het kastenstelsel wortel had geschoten, immers, een dergelijke verdeeling en afscheiding was voor Islamieten eigenlijk niet denkbaar, maar de predikers van den koran moesten in deze indachtig zijn, dat er met den hemel schikkingen mogelijk zijn. Ook bij de Mohamedanen is het kastenstelsel niet uitgeroeid, al heeft het bij hen eigen vormen aangenomen.

Vaak wordt de kastenverhouding voorgesteld als hoogst eenvoudig. Er zouden vier kasten zijn, die der priesters, der krijgslieden, der burgers, der herders (waaronder ook de landbouwers). De buiten hun kaste gestotenen hebben de paria's doen ontstaan. Wie met deze eenvoudige onderscheiding tevreden is, en wie de paria's dan als „de onreinen" wil aannemen, leze niet verder, want wij gaan deze gemakkelijke voorstelling tot een ingewikkelde en troebele maken, die de werkelijke werkelijkheid dan toch nog niet zal kunnen weergeven.

Om te beginnen zijn er eigenlijk in Indië geen *outcasts*, zooals de Engelsche hen meenen te mogen noemen. E. Sewart zet het aldus uiteen in „Les castes dans l'Inde" (blz. 28). Zij, die om verschillende redenen, uit de kaste waarin zij geboren zijn, gedreven worden, hebben nieuwe kernen gevormd, die zich weer als een kaste beschouwen, of zij hebben zich in een lagere kaste laten opnemen. In de gemeenschap van groepen (het woord „kaste" is van buiten ingevoerd en van Portugeesche afkomst) waaruit de samenleving in Indië bestaat, is het leven als afgezonderd individu niet mogelijk. Er zijn groepen van paria's, die geenszins een ellendig bestaan hebben. Zien de hoogere op haar neer, zij zien ook weer uit de hoogte neer op lagere.

De hoogere kasten zijn onderverdeeld in quasi-kasten, of hoe men ze noemen wil, en deze sluiten zich alle op in haar eigen groep-begrippen. De genoemde schrijver telde alleen in het district Poona, met ongeveer 900.000 inwoners, meer dan 120 afgesloten kasten.

Bij de Indische volkstelling van 1881 werden 855 kasten onderscheiden. Feitelijk waren er veel meer, want voor de telling waren toen, om niet al te ver te gaan, samenvoegingen gedaan. Ziet dit er dus al wel anders uit, dan een terugbrengen van die allen in vier kasten, met paria's buiten de kasten, ook voor de ongenaakbaarheid staat de zaak niet zoo eenvoudig.

Het gaat daarbij niet alleen om het niet mogen aanraken van een paria, maar in beginsel eveneens van ieder, wie ook, van een lagere kaste, en ook niet alleen om zijn persoon, maar om elk voorwerp, dat door diens aanraking *besmet* is. Ja, het geval van den Brahmaan, die zijn voedsel niet meer wilde eten omdat de schaduw van een onreine er over heen was gegaan, wordt zelfs bevestigd voor een geval waarbij de voorbijganger een musulman was geweest.

Het onhoudbare in dergelijke verhoudingen bij menschen, die met elkander moeten omgaan en samenleven, zoodat herhaaldelijk samenzijn noodzaak is, heeft tot velerlei temperende toepassingen geleid. Er zijn artikelen, waarvoor de besmetting niet geldt, andere waardoor deze door bepaalde ceremoniën of handelingen op te heffen is. Dit alles maakt het vraagstuk slechts te meer ingewikkeld! Hieraan is bovendien toe te voegen, dat de regels, gewoonten, inzichten voor eenzelfde kaste, geenszins overal dezelfde zijn.

Ligt in deze opvatting der afscheiding, zooals zij eenigszins getemperd is, al een bron van groote moeilijkheden, het stelsel werkt ook in andere opzichten zeer hinderlijk door.

Het strengste is de wet den aanzien van het het huwelijk. Trouwen buiten de kaste is verboden. Wie hier tegen zondigt wordt uitgebannen. Binnen de kaste is het huwelijk weer verboden bij verwantschap in een bepaalden graad. Ook hierop bestaan variaties. Zoo geldt de eerste bepaling bij enkele stammen of groepen alleen bij de keuze van de *eerste* vrouw. Zij wordt daarentegen elders zoo uitgebreid dat het huwelijk ook niet buiten den stam mag gaan. Een en ander heeft niet alleen betrekking op de kaste in groot verband, maar ook op elke sub-kaste.

En desalniettemin en evenwelnogtans is de eenvoudige voorstelling van zooeven niet zonder beteekenis. Door de samenleving der meetellenden loopen horizontale lijnen, die vier kasten aangeven, met de paria's als daarbuiten geslotenen. Deze vakken, en dit geldt ook voor de paria's, zijn door vertikale lijnen in ondergroepen verdeeld. De tegenstellingen tusschen de vier is minder sterk dan van die allen tot de uitgebannenen.

Zoo kunnen Hindoes van de vier kasten bij een gelegenheid samen komen en met elkander omgaan, maar zij mogen daar alleen aan den maaltijd zitten met personen van een gelijkwaardige kaste. Paria's kunnen daar niet komen.

Er zijn plaatsen of wijken, waarin alleen gezinnen van een bepaalde kaste mogen wonen. Evenzoo tempels voor een of meer kasten. De paria mocht den tempel niet betreden. De rechtspraak, berustend op gewoonterecht, wordt binnen de kaste uitgeoefend door het Hoofd en den Raad. Het recht is zeer verschillend bij een delict tusschen leden van verschillende kasten. Zoo is, om één voorbeeld van ongelijkheid te noemen, overspel van een vrouw met een man van hoogere kaste zeer verschoonbaar, maar met een lagere! En een voorbeeld van gelijkheid: het dooden van een rund vraagt overal en voor allen strenge toepassing van de wet.

Wij moeten ons hier nu beperken. Het ingewikkelde van de kwestie moge uit 't bijgebrachte voldoende spreken, om te doen beseffen dat wat Gandhi wil doorvoeren een omwenteling van diep ingrijpenden aard beteekent.

Daarbij dient echter vermeld, dat ook deze omwenteling haar voorbereiding heeft. Er zijn sekten die half Mohamedaansch zijn en het monotheisme aanhangen. Tijdens de 19e eeuw zijn half-Christelijke secten ontstaan, die eerbied voor Jezus en afschaffing van het kastenstelsel, met Brahmaansche begrippen, willen verbinden. De bekende dichter en wijsgeer Rabindranath Tagore behoort tot een sekte, die zich vooral aan de afschaffing van het kastenwezen wijdt (Dr. Ed. Lehmann. De voornaamste godsdiensten. Nederl. bewerking, blz. 87). Zooals men weet, is hij een geestverwant van Mahatma Gandhi, hij stond hem ook terzijde tijdens zijn hongerdagen.

Tenslotte herhalen wij, dat de Veda het kastenwezen niet kende, hierdoor kunnen wijsgeerige Hindoes voor de afschaffing ijveren juist op grond van den godsdienstigen oorsprong.

Pan-Arabische conferentie.

In dezen herfst zal in Bagdad een Pan-Arabische conferentie bijeen komen. Koning Faisal van Irak zal eerevoorzitter zijn, Yassin Pacha zal presideeren.

Afgevaardigden van Irak, Syrië, Palestina, Egypte, Transjordanië en Hedchas zullen er de situatie van de Arabische wereld in de tegenwoordige algemeene wereldverhoudingen bespreken.

Dit is iets anders dan een Volkenbond, van Oostersche landen, waarover men enkele maanden geleden 't een en ander heeft kunnen lezen. Bedenkt men dat Irak zoo pas in den Genèveschen V.B. opgenomen is, dan behoeft men zeker niet te vreezen dat Bagdad zich vijandig tegenover Genève wenscht te stellen.

Het streven naar het samengaan van de Arabieren in verschillende landen is in eersten aanleg een streven naar vrede onderling en tegenover alle anderen. Het is een verschijnsel van den dag, nu velen meenen van Pan-bewegingen heil te mogen verwachten. Echter wordt reeds de vrees uitgesproken dat in verdere toekomst de staten- of volkenbonden even scherp, of door hun grootte nog scherper, tegenover elkander zullen komen te staan, als voor de zelfstandige staten en volken tot nu toe het geval is geweest.

Van onze Adverteerders.

Nieuw Electro-Technisch Bureau.

Dezer dagen heeft zich in het perceel Goeverneurlaan 77, Den Haag, het Electro-Technisch Bureau van den heer A. J. Lieffering gevestigd. Voordien was dit bureau gedurende een achttal jaren in de gemeente Voorburg gevestigd.

In verband met de omstandigheid, dat door het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf in elk nieuw te bouwen huis of etagewoning, thans warmwater-reservoirs worden geplaatst, heeft de heer Liefferink, die Gemeente-installateur is, zich hierop gespecialiseerd en zoodoende vormt hij dus de trait-d'union tusschen den eventueelen bewoner en Electriciteitsbedrijf, zonder dat daaraan voor den kooper extra kosten verbonden zijn.

Wanneer men voor keuken of badkamergebruik een dergelijk apparaat van de gemeente wenscht te huren, dan heeft men slechts de firma Lieffering op te bellen en alle formaliteiten geschieden door zijn interventie. Voor degenen die het voornemen hebben een dergelijke boiler zich aan te schaffen, zij hier nog even opgemerkt, dat het Electrisch Bedrijf boilers voor warm watergebruik in de keuken met een inhoud van 30 tot 50 liter warm water per dag, gratis plaatst, terwijl deze reservoirs die ook veelvuldig in badkamers worden geplaatst tot een capaciteit van 200 liter warm water per dag kunnen geleverd worden.

Een nauwkeurige berekening heeft uitgewezen, dat men voor ongeveer 8 cts per dag kan beschikken over 30 liter heet water.

Waar de firma Lieffering een contract met het Gem. Electr. Bedrijf heeft aangegaan, kan men ervan verzekerd zijn, dat wat de afwerking van bijbehoorende leidingen betreft, dit eerste-klasse werk is. Ook voor andere installaties door de geheele stad is dit bureau volkomen ingericht.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Apeldoorn.

Vrijdag 4 Nov. K. v. d. Veer: „Lief en leed in de dessa".

Woensdag 30 Nov. A. Pimentel: „Zes jaren onder de koppensnellers van Centraal-Borneo".

Donderdag 13 Oct. Dr. W. G. N. v. d. Sleen voor de Volksuniversiteit, 1e kwartaal 1933 twee voordrachten Dr. W. G. N. v. d. Sleen vanwege de afd. en waarschijnlijk nog een extra'tje — als er genoeg leden bijkomen, waar de andere leden zelf eens voor moeten zorgen. Hoe meer leden, des te beter en des te meer kan er gewerkt worden.

Wie in Oct. lid wordt telt mee voor 1933!

Secretariaat: Jagersweg 42; tel. 4027; postgiro 93038.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

VAN DE REDACTIE.

Luchtpostdienst Amsterdam—Bandoeng.

Invoering luchtpostpakketten. Verlaging van het luchtrecht voor drukwerken, monsters en akten.

Te beginnen met het vliegtuig dat 6 October uit Nederland vertrekt, wordt de gelegenheid opengesteld om luchtpostpakketten te verzenden. Het hiervoor verschuldigde luchtrecht bedraagt:

f 1.50 voor elke 100 gram, met een minimum van f 15.— per pakket.

Bovendien is aan gewoon port verschuldigd een bedrag van f 1.35 voor pakketten t/m. 1 K.G.; f 1.75 voor pakketten van 1 t/m 5 K.G.; f 2.55 voor pakketten van 5 t/m 10 K.G.

Voorts wordt voorloopig voor het tijdvak October 1932 tot en met Maart 1933, bij wijze van proef, voor drukwerken, monsters en akten een afzonderlijk luchtrecht ingevoerd, n.l. 50 cent voor elke 50 gram.

Dit recht is belangrijk lager dan het tot nu toe voor deze stukken van kracht zijnde algemeene luchtrecht.

Vanzelfsprekend bedraagt voor drukwerken tot 5 gram het luchtrecht, evenals voor de brieven ook 30 cent en zijn boven het nieuwe luchtrecht alsnog de gewone porten en rechten verschuldigd.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat het verlaagde luchtrecht niet van toepassing is op pakjes.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig dat 29 Sept. j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 243 K.G. 252 G. bruto luchtpost verzonden met een nettogewicht van 214 K.G. 472 G.

De zending bevatte 13733 brieven t/m 5 gram; 1155 stuks t/m 10 gram; 355 briefkaarten en postwissels; 1872 stuks zwaarder dan 10 gram; 2278 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 19393 stuks.

Rectificatie.

Op blz. 466 van het „Kol. Wbl." in de bespreking van „Congo", komt eenige malen Soendaneezen en Soendaneesch voor. Men zal begrepen hebben, dat hier Soedaneezen en Soedaneesch is bedoeld.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

W. F. R. Essed, hfd. v. d. afd. Laborat. te Soerabaja, Stadhouderslaan 145, Den Haag; D. Bachrach, sch.hfd. b.h. O.W.L.O., Pl. Franschelaan 16, Amsterdam-C.; F. v. d. Eikhof, mag.mr. Luchtv. Afd., Pr. Hendrikstraat 31, Eindhoven; Th. B. J. Mahieu, ambt. buiten werkelijken dienst, laatstelijk contr. v. Agrarische Zaken b.h. Kantoor v. d. Particuliere Landerijen te Batavia, (na 1

Oct.) v. Lumeijstraat 38, Den Haag; W. Hölzenspies, Mulo-onderw., Mauritsstraat 45, Utrecht; J. C. Brinks, resident van Semarang, v. Boetzelaerlaan 62, Den Haag; C. J. Palte, hoofdcontroleur bij den P.T.T.-dienst, Bilderdijkstraat 76 II, Amsterdam-W.; C. J. A. M. Niemans, referendaris b.h. dep. van O. en E., Plassingel 18, Overschie; mevr. A. M. Niemans, geb. Ernstsen, hoofdcomm. bij het dep. van Justitie, Plassingel 18, Overschie.

Met Pensioen.

G. Blokhuis, Houtv. b.h. Boschwezen, Steijnstr. 49, Alkmaar; mej. S. J. F. Oudshoorn, onderw. 3e kl. O.E.L.O., Conradkade 44, Den Haag; A. W. M. v. d. Helm, sch.hfd. O.W.L.O, te Poerwokerto, Statenl. 99, Den Haag; H. F. Kemp, werkmeester S.S. en Tr., de Genestetstraat 8 I, Amsterdam-W.; J. Laterveer, wnd. dir. d. 2e Op. Mulosch. te Malang, Valkenboschlaan 94, Den Haag; J. C. Mol, hfd. contr. P.T.T., 2e Schuytstraat 198, Den Haag; A. J. E. de Voogd, Gouv.arts b.d. Burg. Veeartsenijkund. Dienst v. Hoornbeekstraat 48, Den Haag.

Mutatiestaat van 28 September tot 5 October '32

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
G. Gresnich, Hilversum, Noorderweg 120.	Eigen aanmelding.
J. Burghardt, Apeldoorn, van Swietenlaan 1.	den heer Ir. F. C. W. J. P. Soeters te Apeldoorn.
Dr. P. H. Wirth, Apotheker, Apeldoorn, Arnhemsche Weg 149.	den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
A. W. P. Holwerda, Oud-Assistent-Resident, Den Haag, Vondelstraat 170.	Eigen aanmelding.
R. A. A. Mohamad Notohadisoerjo, Regent van Banjoewangi.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.

Nieuwe Begunstigster:	Voorgesteld door:
Mejuffrouw S. van Amijde, Apeldoorn, van Swietenlaan 1.	den heer Ir. F. C. W. J. P. Soeters te Apeldoorn.

Afschrijvingen:

J. Berends, Diepenveen, Dorp 1A.

R. I. P.

J. J. van Leeuwen, Oosterbeek, Julianaweg 15.

W. A. van Breda Kolff, Den Haag, van Stolkweg 12a.

Adresveranderingen:

R. F. Terkers, Employé C.S.M., van: Curaçao naar: Amsterdam-(O.), Madurastraat 52 II. f 5.—.

Ir. C. G. Frohwein, Inspecteur v.d. Arbeid in N.-I., van: Den Haag, p.a. Ned. Ind. Handelsbank, naar: Utrecht, van Wyckskade 29. f 5.—.

L. W. Ch. de Bruijn, van: Leiden, Merelstr. 38, naar: Den Haag, Obrechtstraat 383.

L. J. A. van der Heyden, Oud O.-I.-Ambtenaar, van: Voorburg, naar: Den Haag, Agnesstraat 5a.

D. L. Muller Aufderheyde, Den Haag, van: Perponcherstr. 100, naar: Meerkerkstraat 9.

W. F. R. Essed, Hoofd Gewestelijk Laboratorium te Soerabaja, naar: Den Haag, Stadhouderslaan 145. f 6.—.

J. A. H. S. Hanozet Gordon, Oud-Ass.-Resident, thans: Bruxelles, Poste restante.

N. J. van den Brandhof, Oud-Resident, thans: Menton-Garavan, Pension Villa Marina.

Mr. F. J. H. Cowan, Oud-Directeur van Justitie, van: Putten, naar: Pension des Champs Elysées, 18 Rue Clément Marot, Paris (8e arr.).

G. H. Bünzli, Landbouwkundige b.h. Proefstation, van: Groote Combé, Paramaribo, naar: Harothorn Way 51 (Chesterton Pol.) Cambridge, England.